SIFIR

ÇAĞDAŞ MİZAH DERGİSİ

EYLÜL 1983 SAYI : 1 50 LİRA

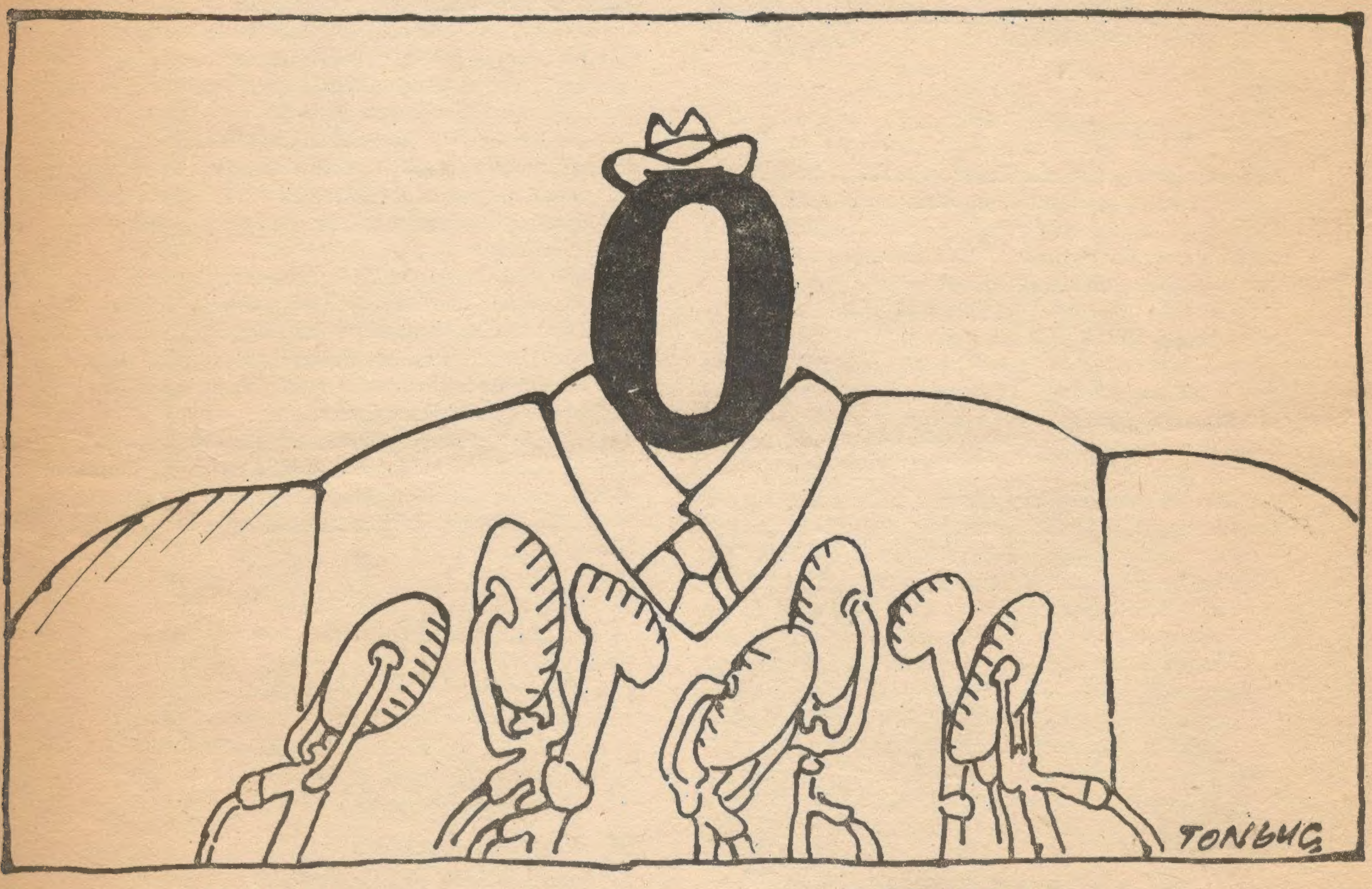

BU SAYIDA :

- RIFAT ILGAZ
- İLHAN SELÇUK
- HASAN HÜSEYİN
- MEHMET SEMİH
- SAVAŞ BÜKE
- ÖZDİLEK ERDEM
- AHMET ÖNEL

- SÖYLEŞİ
- YARIŞMA DUYURULARI
- YAYINLAR

- TONGUÇ YAŞAR
- TAN ORAL
- SAİT MUNZUR
- STAJKOVİC
- ERDOĞAN ÖZER
- JOHN EGGSTEİN
- ÜMİT SARIASLAN
- AHMAD SAKHAVARZ
- ALİ FUAT
- SÜHA
- ATİLA ÖZER

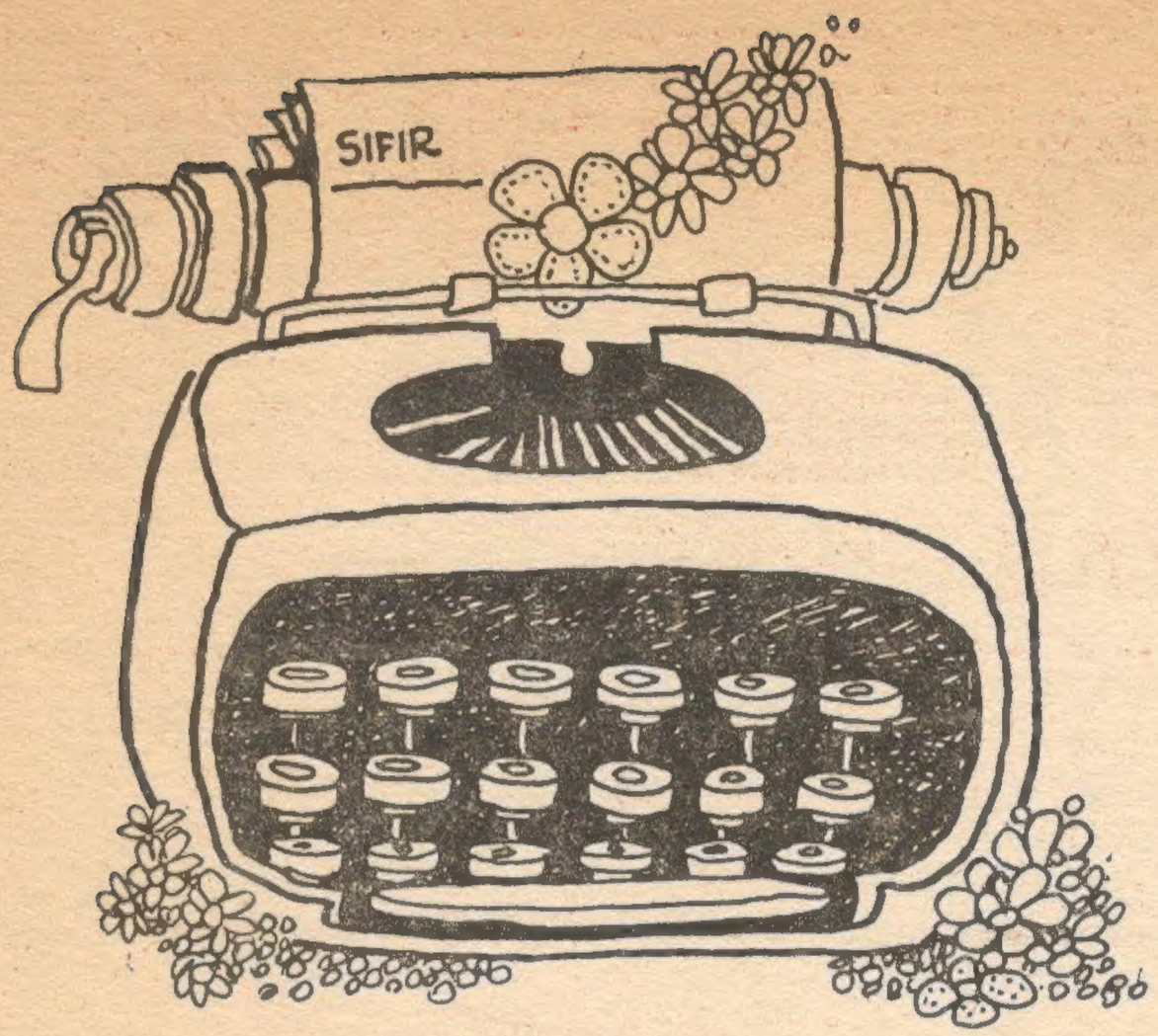

YOLA ÇIKARKEN...

Geçmişten günümüze kalan mirasların en gelişmişi olan mizah, bu gelişimini günümüzde de sürdürüyor. Her ulusta olduğu gibi bizde de mizah toplumun ekonomik ve sosyal yapısına, kültür düzeyine ve geleneksel anlayışlara bağlı olarak gelişiyor.

Nasrettin Hoca'yla başlattığımız Türk Mizahı tarihsel süreç içinde toplumu baskıcı yöntemlerle idareye yeltenenleri, tek çözümü bundan görenleri iğneleme, eleştirme görevini büyük bir başarı ile yapmıştır. Bu yapılırken taşlamaya, imâya, fıkraya, öyküye, karikatüre başvurulmuş ve mizahın önünde yatan "yerme" anlayışı hiç bir zaman unutulmamamıştır.

Türk mizahının geçmişine göz atıldığında bu alanın bazen çok başarılı; bazen de başarısız, bayağı örneklerle dolu olduğu görülür. Bunun sebebi hem mizahçının kendisi hem de onun içinde yaşadığı ortamdır. 1908 yılında idarece verilen kısmî özgürlük birçok mizah dergisinin yayımına olanak sağlamıştır ki bunların sayısı otuzu aşmaktadır. Tarihin büyük baskıcılarından Abdülhamit'in ülke yönetimindeki etkisinin giderilmesi sonucu halkın büyük bir kesiminin gözü, kulağı, söyleyeceği pekçok şeyi olan mizahçılara çevrilmiştir. Fakat sözünü ettiğimiz mizahçılar sırtlarını kendi toplumlarının mizahına çevirerek Fransız burjuva mizahını yeğlemişlerdir. İçlerinden pek azını bu gruba dahil edemiyoruz.

Uzun süren bir yozlaşma döneminde sonra İkinci Dünya Savaşı yıllarının sonuna doğru halkın sorunlarına eğilen, gerçekçi Türk mizahının temeli saydığimiz Marko Paşa olayı doğar. Doğaldır ki Siyasi iktidarlar ve egemen güçler "tekerlerine çomak sokulmasını" istemezler. Marko Paşa bu çevrelerin hışmına uğrar, pekçok kez kösteklenir ama mücadeleyi de bırakmaz. Sonunda yasaların keyfi yorumlanması sonucu Marko Paşa, kurucuları Sabahattin Ali ve Aziz Nesin'in mahkum edilmesi sonucu susturuluyor.

Fakat Marko Paşa anlayışı bir süre daha mizahta sürüyor. 1950 yılında çok partili hayata geçilince mizahta bir hareketlilik göze çarpıyor. Dolmuş, Taş Karikatür, Tef, Taş - Karikatür, 41;5 gibi mizah dergileri bazen kapatılarak 1950 - 60 yılları arasında mizahın işlevinin ne olduğu, ne olması gerektiği konusunda güzel örnekler veriyorlar. Menderes yönetimi bittiğinde mizah dergileri de önce yavanlaşıp sonra bitiyorlar. 1970'li yıllarda yayın hayatına son vermek zorunda kalan Akbaba'yı çağına ayak uyduramıyanlar arasında sayabiliriz.

1970'den sonra ülkemizde görülen değişimlerin en önemlisi mizahtaki patlama oluyor. Bu yıllarda yayınlanan Gırgır, Fırt, Çarşaf yayınlarını halen büyük bir tirajla sürdürüyorlar.

Bu dergilere konu açısından en büyük kaynak televizyon reklamları, televizyon dizileri oluyor. Televizyonun ayrılmaz parçaları olan bu saydıklarımız bolca sulandırılıp yeniden okura her hafta sunulmaktadır. Bu dergileri yönetenler her ne kadar karşı çıksalar da yaptıklarının sebebi patronlarının kâr amacına yönelik istekleri sonucudur.

Bu dergilere göz attığımızda çizginin «balonlardaki» yazılara görsel özellik kattığı, kalıcılık ve başka dillerden insanlara seslenme özelliği hiç olmayan karikatürlerin sürekli yer aldığını görürüz.

Mizahın işlevi nedir, mizah özellikle bizim gibi ülkelerde ne gibi işlevlere sahip olmalıdır? Bu ve bunun gibi sorunları günümüzde kendine sorup doğru yorumu getiremeyen mizahçılarımızın mumları nereye kadar yanabilir ki?

1970'lerde başlayan Türk karikatüründeki «genç çizer patlaması» bugün ustalaşma yolunda birçok insanın doğmasını sağlamıştır. Mizah dergisi yöneticilerinin şablonlaştırıcı etkisi olmadan gelişmeye çalışan bu kuşak büyük bir ilerleme göstererek kalıcı, güzel karikatürler çizmeye başlamışlardır.

İşte tüm bunların ışığında ve görevci bir anlayışla SIFIR'ı hazırladık. «Bizi halk takdir etsin» alçak gönüllülüğü içinde değiliz. Çünkü ne yapmamız gerektiğini karikatür çizmeye, öykü yazmaya başlarken öğrenmiştik.

Sait MUNZUR

SIFIR

AYLIK MİZAH DERGİSİ
EYLÜL 1983
YIL : 1 SAYI : 1 50 tl.

- Sahibi - Yazışleri Müdürü :
  FATMA MUNZUR
- Yayın Yönetmeni :
  SAİT MUNZUR
- İlan :
  Tam sayfa : 20.000 TL.
- Yıllık abone :
  500 tl.
  Abone ücreti SIFIR'ın
  141755 numaralı Posta Çeki
  hesabına yatırılabilir.
- Adres :
  Eğmeli sokak no: 22/8
  Aydınlıkevler/ANKARA
- Tel : 16 94 37

öykü

Çalış Osman Çiftlik Senin!..

RIFAT ILGAZ

«Karnını güne verip yatmak yok öyle! Üzerine güneşi doğdurmayacaaasın! Sahap çıkacaaasın bu çiftliğe! Bu çiftlik kimin Osman?»

Osman'ın, tam yirmi yıldır bu çiftliğe ortak olması gerekirdi, Himmet Ağa'nın dediğine bakılırsa... Ne ortağı Sahibi! Çiftlik onundu. Tapusu üzerine olmasa da bu iki üç dönüm fındıklık, derenin alt yanındaki elma bahçesi... Şu kedibaş armutları, kirenler, tönkeller... Avaltindeki karamancarlar, mısırlar... Çalılardaki fasulyeler...

«Horozlarılan kalkacaaasın ayağa!. Dur durak yok! Kimse bilmezse bilmesin... Bu tarlayı kimden aldık biz··· Bu çiftliği demek istiyon Kimden aldık?.. Söyle!.. Buralaaar orman değil miydi?.. Azdavay'ın ayısı girse öteyandan çıkamazdı. Boludağı'nın hınzır, domuzu... İlk ataşı sen vermedin mi kürüzlere? Ormanı sen yakmadın mı? Hapisleeerde sen yatmadın mı- Soonacuma kimden aldım buraları ben? Sööole!. İmam Yahya'dan almadım mı? Bu tabanı, tapuyu? Nasıl aldım, heee?»

«İmam Yahya'dan aldın Himmet Ağa!»

«Höyt! Ağa deyeceksin kısadan! Himmet'ini, Himmet Ağa'sını kaymakamlar, valiler, malmüdürleri, ormancılar söylesin! Kimden aldım tapuları?»

«İmam Yahya'dan Ağam!»

«Hah, oldu şinci! Ağam diye kısa keseceeesin! Yakuşuk olmaz Himmet Ağası, senin ağzına yakışmaz!.. Valilerin ağzına yakuşur bu Himmet lafı... Vali paşaların ağzına yakuşur! Sen kim oluyon! Bi yanaşma parçasısın alt yanı! Yanıma yanaştığında kıçında pantul var mıydı? Hadi durma! Yapış kazmanın sapına! Dibi kazılmadık bi tek mısır bırakmayacaaasın avaltında! Ben işte geldim gidiyon! Çalış Osman, bu çiftlik senin! tükür avuçlarına, durma!»

Doğru doğru, dosdoğru... «İmar» «İhyadan» almıştı tapuyu Ormanı yakan Osman'dı, hapislerde yatan da Osman... Ağa «tutuştur» demiş, tutuşturmuştu! Ormancılar ne güne dağ bayır dolaşıp duruyorlardı. Ormanı yakanı da bulamadıktan kelli... Tavuk gibi kıstırmışlardı onu, Himmet'in tamında (*). Tömekten kemreleri kürürken...

İmam Yahya da nereden çıkmıştı? Bi ramazan teravih namazı kıldırmaya gelmişti, bu köyden bozma kente gelip de yerleşmişti. Ev, köy sahibi olmuştu. Garben Göktepe, şarken Aktepe, şimalen Karadeniz... Tarla tapu... Allah verince veriyordu. Allahı vardı İmam Yahya'nın Osman gibi değildi ki... Osman'sa Allahın bir garip kulu... Ne ana, ne baba, ne de avrat... Bi, Ağası vardı yeryüzünde... Ağa da ağaydı haaa!.. «Bu çiftlik senin!» dedi mi Osman'ın yüreği yağ bağlıyordu. Durmadan gelişiyor, genişliyordu çiftlik... Arada bir içeri girip çıkıyordu gene Osman... Çiftliğin sınırları da Melen boyunca uzayıp gidiyordu. Tüm tapuların cenubunda Melen deresi yazılıydı. Dere, arada bir kurusa da, sık sık yatağına sığmıyor, taşıyordu. Yanan ağaçların köklerini alıp Karadeniz'e taşıyor, ayna gibi çıkarıyordu «açma»ları... Tapucu Müslim Efendi her seferinde Himmet Ağa'nın ardına takılıp geliyordu Kabalak Bayrı'na, Osman hep böyle günlerde duyardı İmam Yahya'nın adını. Sata sata bitiremiyordu tarlaları İmam Yahya! Bu ormancılar da böyle günlerde sıklaşırlardı köy yerinde. Yeşil yakalarının kopçaları erkenden açılır, Avaltında sofralara çökülürdü. Allahı vardı İmam Yahya'nın doğrusu lafı sık sık edilse de kendisi görünmezdi ortalıkta. Dini bütün adamdı o, Aşağı caminin minaresi değildi ki her bi yandan görünsün.

Osman bir «çiftlik senin!» yüreklendirmesinin sonunda dayanamamıştı, günlerden bir gün:

«Bak ağam!» diye dikleşir gibi olmuştu, «çiftlik senin, çiftlik senin, anladık! Çiftlik senin demeylen çiftlik benim mi olurmuş! Hangi senedin altına barmak bastırttın bana bugüne kadar.!.. Hangi panganın kapısından soktun beni, hangi bi tapu mamurunun önüne oturttun! İmam Yahya'ylan bile oturtmadın bir güneee beri! Boyuna tarlaları ondan alıp üstüne geçiriyon!»

Koskoca Ağa, Osman'ın bu çıkışına kızıp köpürecek yerde biyik altından, sakal üstünden gülmüştü:

«O da olur Osman!» demişti, «tapucuların da önüne otursun! Pangacıların da senedine barmak basacaksın! Daha yaşın ne, başın ne! Hepisi olur bi gün!»

«İmam Yahya'nın yanına bile sokmadın beni, köye geldüğünde!...»

«İmam Yahya'ylan da oturur gayfe ney içersin!»

«Hadi bakalım! Görelim o günleri de çiftliğin benim olacağına aklım yatsın! Yirmi yıldır, bu kazma elimden düşmüyor... Balta da öyle... Yaktığım ormanın haddi hesabı yok!»

«Olur, olur! Hepsi olur! Sen Ağa'na güvenmiyon mu Osman!»

«Ben sana güvenmişim İmam Yahya'ya, tapucuya, pangacıya ne bundan!»

«Ulan ben olmasam İmam Yahya kim oluyor!.. Ben olmasam Ziraat pangasının Nazmi Beyinin esamisi mi okunur şu melmekette! Tapucu kim? Alt yanı bir mamur parçası! Töbe de Osman! Bu çiftlik tapucunun mu be!»

«Senin Ağam!»

«Bu fındıklık kimin?»

«Senin Ağam.»

Bu elmalık, bu armutluk, bu kirenlik, bu mısır tarlası?..»

«Hepisi senin Ağam! Senin olmasına senin de... Sen tutup çalış Osman, çiftlik senin deyon da...»

«Ben dedim mi senin olur! Ben Ağa'yım! Ne dersem o olur! Bir şey biliyon ki öyle diyon!

«Barmak basmadan...»

«Emme de uzattın haaa!..»

«Pangaya varmadan...»

«Pangaya da varırsın... Barmağını da yalayıp basarsın! Patlama! Onun da sırası gelir bir gün!»

«Hadi bakalım Ağam!..»

«Sana düşen iş ne! Çalışmak... Bu çiftlik er geç senin! Sıtkını bozma hiç!»

O gün gelmiş miydi ne!..

Günlerden bir gün İmam Yahya'yla burun buruna gelmişti cuma yanına indiğinde...

«Ulan Osman!» demişti Yahya Efendi, «Ağanı getirdin mi köyden »

«O buralara inmese, ne işim var benim çarşılarda.»

Nereye bıraktın Himmet Ağa'yı?»

«Atını Nalbant Şevket'e bıraktı da tapucunun yanına vardıydı. Orada seni göreceyidi bana kalırsa...»

«Neden göreceyimiş beni annayamadım.»

«Bütün gece Avaltında ormancılarlan hep adını andılardı da...»

«Ne dediler?»

«İmam Yahya'dan tapu alalım, deyip durdular.»

«İmam Yahya'dan mı dedilerdi?»

«İmam Yahya'dan...»

«Sakın imar ve ihyadan demiş olmasınlar?...»

Yok canım, boyuna senin adını üstelediler.»

«Benim senin Ağa'na verecek ne tapum var ne tarlam... Paraya da sıkışmadım ki elimden toprağımı çıkarayım. Ben senin Ağa'nı sordumsa tapu için sormadım..»

«Ya bugüne değin sattıkların?.. Bugüne değin verdiğin tapular?.» diye sorsa Osman, ne derdi acaba İmam Yahya?

Yalnız ona mı veriyordu? Tüm ormanı yakalanra··· Yaktıranlara··· Kime sararsan sor, hepsi de açık açık İmam Yahya'dan aldıklarını söylüyorlardı tapuları... Ne işti bu! «Hükümetin işine, hocanın, imamın gidişine akıl ermez» dememişler boşuna! İmam Efendi:

«Demek tapu dairesine gitti Ağan?» dedi.

«Ben Nalbant Şevket'te bekleyeceyidim onu!»

«Öyleyse Nalbant'tan başlayalım, düş önüme!» dedi.

Şevket, çırağının kıskıvrak bağladığı katırın arka ayağına ağzına aldığı mıhları çaktıktan sonra sağrısına iki şaplak attı beygirin.

«Götür, bağla!» dedi, çırağına.

«Hoş geldin!» diye çıktı önüne, İmam Yahya'nın, «çay mı, kahve mi?»

«Çay!» dedi. Demek Himmet Ağa daha uğramadı öyle mi?»

«Uğramadı! Atını nalladım, hazır! Allah ondurmak istediği hastanın hekimini ayağına gönderirmiş!»

«Hasta sen misin!» dedi, bir tefeci sezgisiyle.

«Benim!» dedi Şevket, «Eğer bi elli bin lira, akşama kadar elime geçmezse bu can burnumun ucundan çıkar, gider.»

Yahya Efendi kaşarını çattı. Bir süre düşündükten sonra:

«Yürü gideim!» dedi.

Şevket sıvadı kollarını indirip ceketini giydi. Yahya Efendi kapıdan çıkarken:

«Nasıl olsa Ziraat Bankasına gelecek Himmet Ağa!» dedi. «Orda buluşur hallederiz müşkülünü! Sen hiç merak etme!»

Tam Bankanın önüne vardıklarında :

«Osman!» diye tuttu elinden çekti:

«Çık yukarıya da bak!» dedi, «Ağan yukardaysa çağır bizi, yoksa hep birlikte basıp gideriz tapuya... Hadi aslanım, koş!»

Osman'ın çıkmasıyla inmesi bir olmuştu. Yoktu yukarda demek...

«Haydi!» dedi Yahya Efendi, «Tapucuda kıstırırız onu!»

Biliyordu onun bugün iki yüz binlik kredisini çekeceğini. Bunun tek kuruşu çiftliğe yatırılacak değildi. Serbest sermaye piyasasında değerlendirilecekti her kuruşu. Onun bu tür işlerine Yahya Efendi bakardı. Yüzde kırktan, elliden iki katına, üç katına çıkarılırdı bu «Zirai kredi». Fındıkla elınanın, hele hele kuru fasulyenin kredisi mi olurdu.

«İncir» ve «ihya»dan yeni «açma» sının tapusu hazırlanmış bir iki parmaklık işi kalmıştı. Müslim Efendi'nin yanına girdikleri zaman. Merdiven başındaki atmacalar çağırı beklerken Himmet Ağa'nın şahin gözleri Osman'la karşılaşmıştı.

Gel benim aslan Osmanım!» dedi. «Bas şuraya barmağını! Kısmet bugüneymiş!»

Çiftlik tümüyle onun olmasa bile son açmanın tapusu üzerine geçiriliyordu işte! Ağa sözünde duruyordu demek.

«Baş şuraya parmağını!»

Tapucunun gösterdiği tanık hanesine parmağını ıslatıp basan Osman;

«Sağ ol Ağam!» dedi, «Allah sana uzun ömürler versin!»

Himmet Ağa'nın çiftliğine Osman'ın parmağıyla yeni bir «açma» daha ekleniyordu, imar ve ihya edilerek... Bu da büyük bir başlangıçtı Türkiyemiz için... Birinci sınıf keresteler sunta fabrikalarında öğütülürken «açma»lar yakılarak yurt toprakları bayındırlaştırılıyordu tapu dairesinde..

«Haydi gidiyoruz!» dedi Himmet Ağa!

Sıra bu kez de «Zirai Kredi»ye gelmişti. Serbest sermaye piyasası, öğütecek ham kereste bekliyordu, suntaya dönüşecek... Suntadan da ihraç mobilyasına! Bu mutlu olayda Osman'a da görev düşüyordu. Banka Müdürü parmağıyla kâğıt üzerinde bir hane gösterirken soruyordu:

«Kefilsin değil mi Himmeı Ağa'ya?»

Osman çok mutluydu. İlk kez bir pangada barmağını kullanıyordu. Ağa'sı için. Oh!.. Sonunda koskoca Ağa'ya barmak basıp kefil olmuş, böylece de ortaklığı kendi barmağıyla yürürlüğe girmişti. Çalışsa da çalışmasa da çiftlikte bir payı vardı artık!

(*) Tam : Ahır

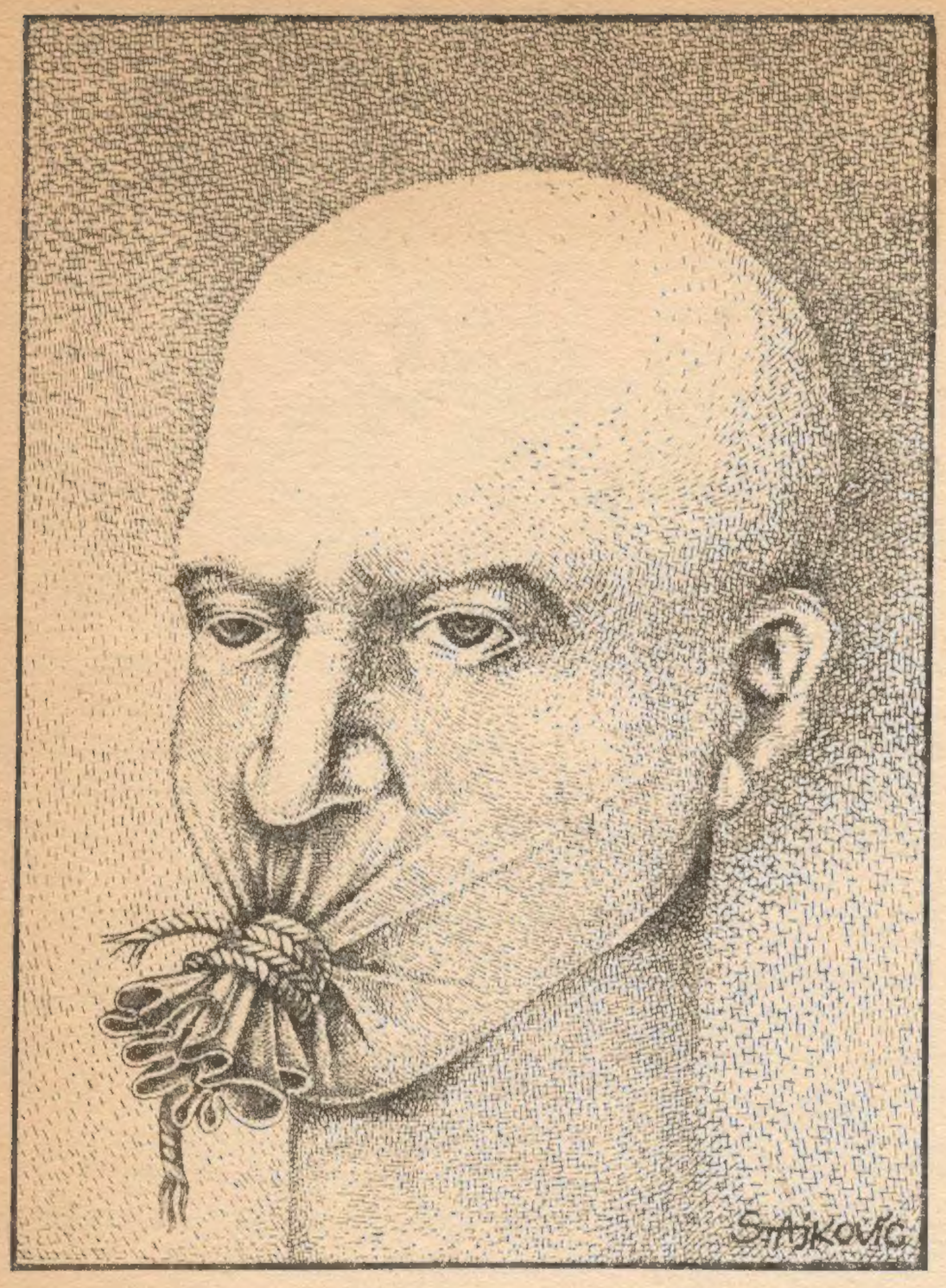

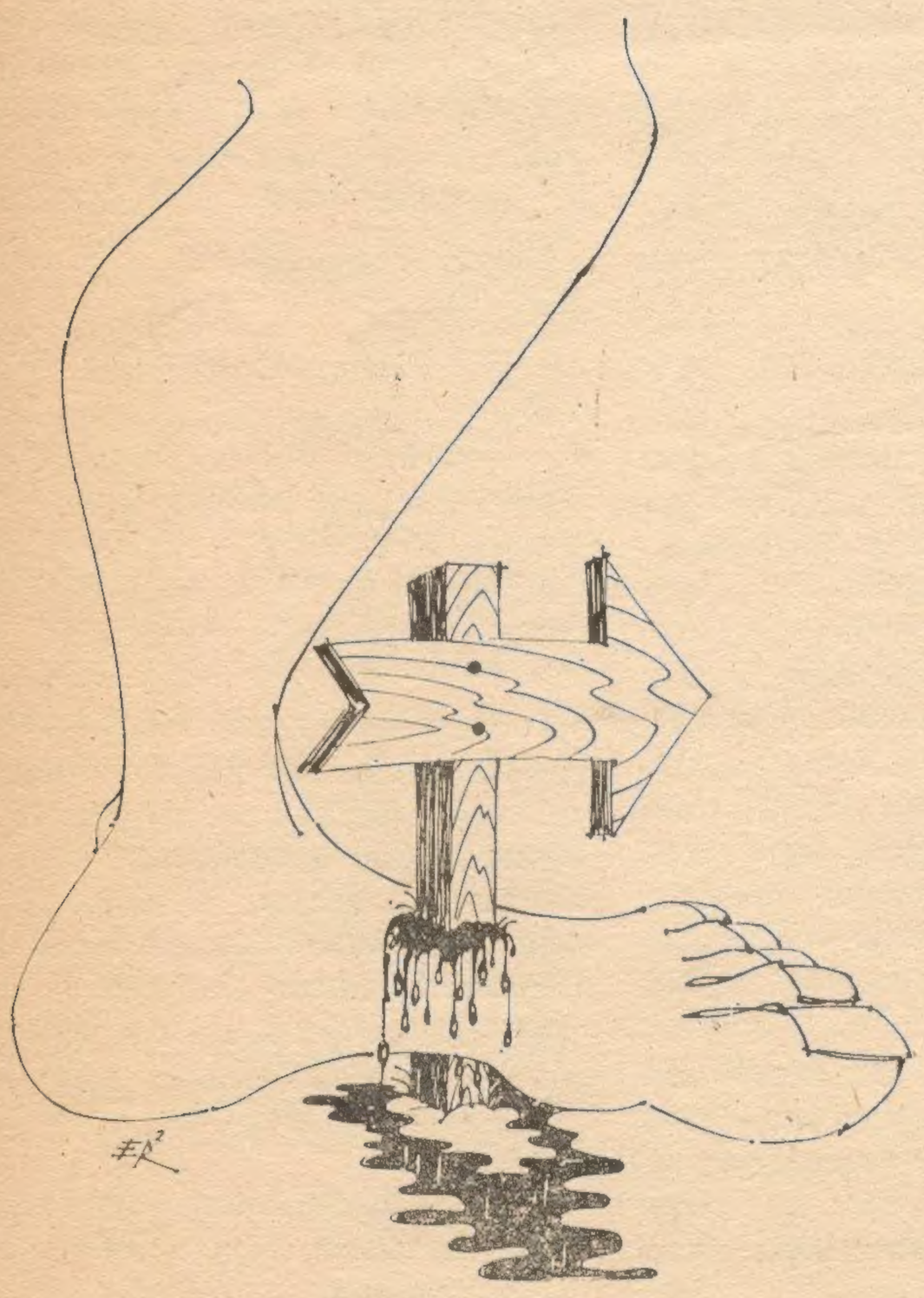

KARİKATÜRÜN DÖNÜŞÜ...

İlhan SELÇUK

Bizde ilk mizah dergisi 1879'te yayınlandı.

İlk Anayasamız 1876 tarihlidir.

Anayasadan önce ülkemizde karikatür vardı,

Meşrutiyeter edöneminde karikatür etkin bir sanattı.

Cumhuriyet döneminde de Cemal Nadir yaygın bir ün yapmıştı. İkinci Dünya Savaşından sonra girdiğimiz çok partili dönemde karikatür dünyamızda br büyük patlama oldu. Dar kapsamlı da olsa ülkede liberal bir soluk duyuluyordu. Karikatürcüler bu soluğu ciğerlerinin gözeneklerine dek çektiler. Birbiri ardına mizah dergileri çıkıyor; yerden biter gibi genç karikatürcüler yetişiyordu.

O dönemde büyük ustalığa kavuşan karikatürcüler bugün de çiziyorlar; ve (ne yazık ki) daha aşılamadılar.

1950'ler karikatür sanatının parlak yılları olmuştu. O dönemde karikatürsüz gazete domatessiz menemen gibi sayılırdı. Yıllar birbiri ardından geçtikçe ve Türkiye'de basın - yayın alanı büyük sermaye denetimine girdikçe karikatürcünün durumu da değişti. 1960'ların bir patronunu anımsarım; gerçekte yumuşak ve uygar bir kişiliği vardı ama, gazetesinde karikatür çizen sanatçıya her ay çizelge çıkarırmış :

— Bak dostum, bu ay tam beş tane Amerika'yı yeren karikatür çizdin.

Terör ortamında tozdan dumandan ferman okunmadığı dönemlerde yazının ve çizinin etkisi zaten kalmamıştı. Çok partili rejimin yozlaştığı (daha doğrusu yozlaştırıldığı) yıllarda günlük gazetelerin çoğu gerçek karikatürü dışladılar; en bayağı örnekleri işlerine geldiğince yayınladılar. Karikatür sanatı gazete ve dergilerde zorla barınıyordu. Usta karikatürcüler grafik sanatların öteki dallarında kendilerini göstermeye çalıştılar; bu yoldaki başarılar azımsanamaz ama toplumsal ve siyasal yergiye dönük karikatürlerin kimvurduya gittiği yıllar yaşandı.

1980'lerde karikatür yeniden parlıyor.

Niçin

Karikatür sanatının dikkatli eleştirmenleri bu işin niçinleri nedenlerini araya dursunlar toplumsal dikkat yeniden karikatürlere yöneldi. Gazete okurları her çizgide birşeyler arıyor, buluyor yergi, espri, simge, vurgulama açısından kimi zaman olmadık bir anlamı öküzün altındaki buzağı gibi karikatürün çizgilerinden çıkarıyor.

Sanırım terörün bam-bumu bitince ekonomik özveriyi üstlenen halk kesiminde bir duyarlılık oluştu.

Böylesine duyarlı çevre karikatürcünün arayıp da bulamadığı ortamdır. Tüm toplumu şimdiden boyutlarını kavramakta zorluk çektiğimiz bir değişim içindedir. Bu tür değişimlerin yönelişlerini önce sanatçılar sezip vurgularlar. Karikatürün basın - yayın yaşamına sanat değeriyle ve çizgi gücüyle yeniden dönüşü bu bakımdan büyük anlam taşıyor.

Türkiye'de karikatür sanatı uluslararası düzeydedir. Şimdi 1950'lerde kişiliklerini kanıtlamış ustaların yanısıra genç karikatürcüler yetişiyorlar. Çizgi niteliği bakımından özgün bir dünya yaratabildikleri gün, onlar da ustalık kemerini kuşanacaklardır.

(Cumhuriyet - 25 Aralık 1982)

US PAHASI

HASAN HÜSEYİN

Yiğit Ozan Hasan Hüseyin Korkmazgil aylardır yaşama mücadelesi veriyor.

Aşağıda 1959'da yazdığı bir mizah öyküsünü okuyacağınız Hasan Hüseyin'in bu mücadeleyi kazanacağına inanıyoruz...

Dıngıl Yusuf aklına koymuştu: Bu yıl bankadan para alınca OPTİMUS marka bir gazocağı alacaktı. Kimi görse :

— Ne gereği var gardaşım diyordu. Ne gereği var irezilliğin? Doldur gazı, bas pompayı, çak kirpiti, gaynadıp atsın sana bi gazan suyu on dakgada. Bu bizimki tam irezillik gardaşım. Görmüyon mu şeherlileri? Bi gazançları olmasa avşam zabah gazocağı yakallar mı?

Ekimdi, Köycek toplanıp indiler şehre. Üç gece hanlarda, otellerde pinekledikten sonra, paraları çekip bankadan çarşıya dağıldılar.

Dıngıl Yusuf, «ne alacağdık, ne alacığdık?» diye söylenerek dolaşırken, şıp diye damladı gazocağı aklına. «He ya..» dedi, «gazocağı alacığdık.» Sora sora, Camgöz Recep'in dükkânında bulunduğunu öğrendi. Doğrulayıp vardı. Selâmnaleyküm, aleykümselâm.

— Opdomus gazocağın var mı İrecep ağa?

— Hemi de ekistiresi!

— Endir görek şunnardan bir..

Camgöz Recep mukavva bir kutu indirdi, açtı kapağını, pırıl pırıl bir gazocağı çıkarıp kaldırdı:

— Hemi de ekistire ekistiresi! Başga yerde bulmazsın ha.. Bir tek bizde var bu maldan.

Dıngıl'ın gözleri sevinçle, sevgiyle ışıldadı. Aldı gazocağını eline, evire çevire bakmağa başladı. Pat çat okumuşluğu da vardı.

— Bak hele İrecep ağa, dedi, ne yazıyo ki şurda

— Neğdeceğen ne yazduğunu bre herif, işde gül gimi gazocağı. İpdomus yazıyır neğdeceğsen

— İpdomus mu? Allah allah.. Hele ben de eyle okudum da. Neden acep opdomus yazmıyo ki İrecep ağa? Hanı, ben ondan alacağım da..

— Bu da o demektir canım. Ne farkı var yani? Ha ipdomus, ha opdomus, hepsi bir bunların..

Dıngıl, bıyığından şöyle sıvazladı çenesini, boynunu büktü :

— Allah allah.. Şuna opdomus dese daha eyi deal mi yâni? İramazan ağanınkinde tıpa tıp opdomus yazıyo. O pe te i me o s.. Op-do-mus. Allah bilir ki beyle. Tıpkısı.

— Yahu, gardaşım, hepisi bir bunarın. Ne var ki, bu zıkgımı burıya yazan adamın dalgunluğuna gelmiş.. O'yu bu yana, İ'-yi de bu yana atmış. Olur. İnsanlık hâli.

Dıngıl kızarak güldü :

— Allah allah.. Yâni şu O'yu başa goysa da, İ'yi bu yana atsa olmaz mıydı? Bu ne biçim dalgunluk bre İrecep ağa? Ötekiler de mi beyle?

— Hepsi bir gardaşım.

— İramazan ağanınkinde..

Camgöz Recep köpürdü:

— İramazan ağanınki batsın yahu! Bellemişsin bir İramazan ağanınki. İşde hepisi bir dedük sana, ağnamayın mı bre adam! Bir dalgunluktur olmuş işde. Bu zıkgımı bize verürkene de aynen beyle dediler gardaşım. Olur dedük, insanlık hâli.

Dıngıl bozuldu:

— Gızma İrecep ağa, gızma gözüm. Hanı, İramazan ağanınkinde.

— Yahu gardaşım, sen kazocağı alacak mısın

— Heye... alacığık helbet. Almasak burıya gelür müyük?

— Haa.. eyleysem araduğun gazocağı, budur gardaşım. İkimiz de müslümanuk elhamdürüllah, Birbirimizi ganduracak değülük. Ben ordan nasıl aldıysam sana da aynen veriyim. Ne dedilerse, ben de sana aynen derim. Say istersen harflerini. Bak... bir iki üç dört beş altı yedi. Tamam mı gardaşım? Ee? Ne var bunda? Biçimi ayni, irengi ayni, harfi tamam. Daha ne isdeyin yâni? Dedük işde, bi dalgunluktur olmuş. Üsdelemezler bunu canım. Ha Kel Ali, ha Ali Kel., Nedür senin soyadın?

— Çaylak.

— Pekiy.. Yusuf Çaylak demeynen Çaylak Yusuf deme arasında ne fark var yâni? Heeç! Ha Kel Ali, ha Ali Kel. Olur ya., «İ»yi ortaya atacağı yerde, başa atmış. Kimbilir ne derdi, ne tasası vardı adamcağızın

Dıngıl, düşünceli düşünceli çekiştirdi bıyığını:

Peki... dedi, çeremesi nedür bunun?

— Bugün 75. Ammaa, iki gün soğna gelürsen 100 panguncta da bulamazsın, sana söyleyim. Otuz tene götürmüştüm, bir hafta sürmedi, hepsi getti. Üç tene galdı. Sen nereyi nerden sotillidür bunlar gardaşım.

— Alak emme, dayanur mu acep?

— O da söz mü! Şapgası gırılmazsa, borusu delinmezse, efendime söyleyim, boğazı gevşemezse, pompası bozulmazsa, gazanı patlamazsa ne deyi dayanmasın? Esgiyinciye gader garentilidir bunlar gardaşım.

Bir yandan da gazocağını kutusuna yerleştirip, rafa koyacakmış gibi yapıyordu. Dıngıl telaşlandı:

— Dur hele dur!. Goma hele ırafa. Alacağık zahar. 75 mi didin? Heç ikramı yok mu?

— Bunnar atiketli mallardur gardaşım. Amma senin uçun bir lirasını almayım aha.

— Hele hele!

— Aha bir lirasını daha almayım. Uşaklara şeker al ona da..

— Hele hele, İrecep ağa;

— Ulan, aha bir lirasını daha almayım, haydi.

— En hele en!

— Yooo, gayrı olmaz. Gırk para desen enemem.

— Hele hele İrecep ağa!

— Çatduk belâya yahu! Pekiy haydi elli guruşunu daha almayım. Leblebi al uşaklara.

— Bana bak İrecep ağa. 70 den bir metelik fazla viremem. Ağnıyon mu? Düz hesap 70. Ver şunu.

Camgöz Recep boynunu sağa sola döndürdü:

— Tam belâymışsın sen valla ha gardaşım.. Neyise, haydi eyle olsun. Amma söyleme yetmişe alduğunu haa!

Gazocağını koltuğuna yerleştiren Dıngıl Yusuf, «başga ne alacığdık?» diye söylenerek çıkarken çarşıya yukarı, gözüne lâstik ayakkabılar ilişti dükkânın birinde. Girdi. Uzun yüzlülerden kendi ayağınca birini göterek :

— Çıkarsene şunu.. dedi.

Dükkâncı çocuğun çıkardığı lâstiği aldı eline, çekti, sıktı, mıncıkladı, tabanındaki yazıya baktı. GISLAVAT yazıyordu.

— Gardaş dedi, bana bak hele. Ne yazıyo burda?

Çocuk hiç oralı olmadı:

— Gislavet.. dedi.

— Gislavet mi? Emme şu sondan ikinci harfi E olmıyacak mıydı? Burıya A gomuş da..

Dükkâncı çocuk, lâstiği çektiği gibi aldı Dıngıl'ın elinden:

— Ulan, hepiniz profosor oldunuz bee! Ne farkı varmış yâni? E olmamış da A olmuş. Ne var yâni? Daha dün kurtlu çarık giyiyordunuz be adam! Ne olmuş! Damgayı basan herif E yerine yanlışlıkla A basmış. İkisi de gislavet okunur. Hıh.. Lâstik bulmuş ta A'sını E'sini soruyor benden.

Dıngıl kırpkırmızı oldu, dudakları gevşemeğe başladı:

— Yâni bizim İbo Kâhya almışdı da.. Onunkinden aynen gislavet yazıyordu. Acep malı mı değişük deyi sordum gardaş, neye gızıyon ki gözünü sevdüğüm?

ümit.

— Kızarım elbet! Ben şehirli kafamla A'yı E diye aldım da, sana ne oluyor? Hangi partidensin sen?

— Partı bağarsığı nideceksin? Hiç birinden dealim. Bir de şonu ver görek. Ceremesi nedür bunnarın?

— Onbeş, onyedi.

— Hele hele!

— Hele hele'si yok. Ne dedimse odur.

Dıngıl, oğlanın nuratına baktı, dokuzu çeyrek geçiyor. Yeniden bir «hele hele» diyecek güç bulamadı kendinde. 35 verip üstünü aldı, çıktı dkkkândan. «Başga ne alacığdık?» diye dikilirken, tüccar Cemil efendi eletti. Başı yerde Cemil efendinin mağazasına giren Dıngıl bir güzel azar yedi Cemil efendiden.. Kalan parasını da Cemil efendiye verip borçlarını sildirdi, beş parasız köyün yolunu tuttu.

Komşu İbo Kâhya sordu:

— Ne aldın gene Dıngıl?

— Heç ağa, ne alak? Bi gazocağıynan, iki çüt lâstik aldık emme, bilmiyom ki..

İbo Kâhya lâstikleri aldı eline, çekti, sıktı, sündürdü, kokladı:

— Ulan oğlum, bunnar tüm garasakız. İki günde toprak gimi ufalanur bunnar, ne demeye aldın?

— Yok canım.. Tıpkı seninkilerden bre Kâhya. Oku isdersen yazısını.

İbo Kâhya tırnağıyla kazıyarak okumağa çalıştı:

— Niresi benimkinden oğlum? Gislavat yazıyo görmüyon mu Bi boka yaramaz bu, tüm garasakız.

— Yok bre ağa, herif dalgunluğnan E yerine A atmış. İnan ki beyle.

İbo Kâhya iri ri güldü:

— Atar oğlum atar! Vat'ı vet deyi de yutdurur işde beyle sana. Neyise.. Bakıyım şu gazocağına..

— Gazocağım çok güzel, Kâhya! Heçbir deyecek yok.. Otuz gırk tene getürmüş, yarım sahatın içinde gapışmışlar. Sonunu bana virdi emme, en eyisi de bu. Bakıyon mu?

— Bakıyom da.. ne yazıyo burda? İpodomus mu? O da nesi lan? Ne deye opdomus yazmıyo ki bu gavat?

— Onun gıymatı yok bre Kâhya. Damgayı basan herif dalgınluğnan İ'yi başa atmış. O'yu ortaya düşürmüş. Emme, mal tıpgısı.

İbo Kâhya gülerek başını salladı:

— Düşürür gardaşım düşürür! Ortaya da düşürür sona da. Gafamıza düşürse gene heç. Herif seni eyice, köküne gader gazuklamış. Heçbir zaman ipodomus dimek, opdomus dimek dealdir.

Dıngıl bozuldu. Ne olurdu iptomus'u optimus okusa şu İbo Kâhya hınzırı!

— Amaaan bre Kâhya, boşvir sen de... Dayanduğu kader dayansın.

— He, orası eyle de. Deyeceğim şu ki, bu da sana bir us pahası dimek. Sonu US'unan bitiyo deyi hepsini opdomus sanma. Sözgelimi, deyyus dimek opdomus dimek midir? Sonu US unan bitiyo deyi, galkıp opdomus mu deyelim deyyus'a? Lan oğlum, bunnar hep taklit taklit! Bunu çıkarma gafandan.

Gülüşürlerken öğretmen girdi odaya.

— Gel hele öğretmen gel! dedi, İbo Kâhya. Bizim Dıngıl, ipdomus'u

→

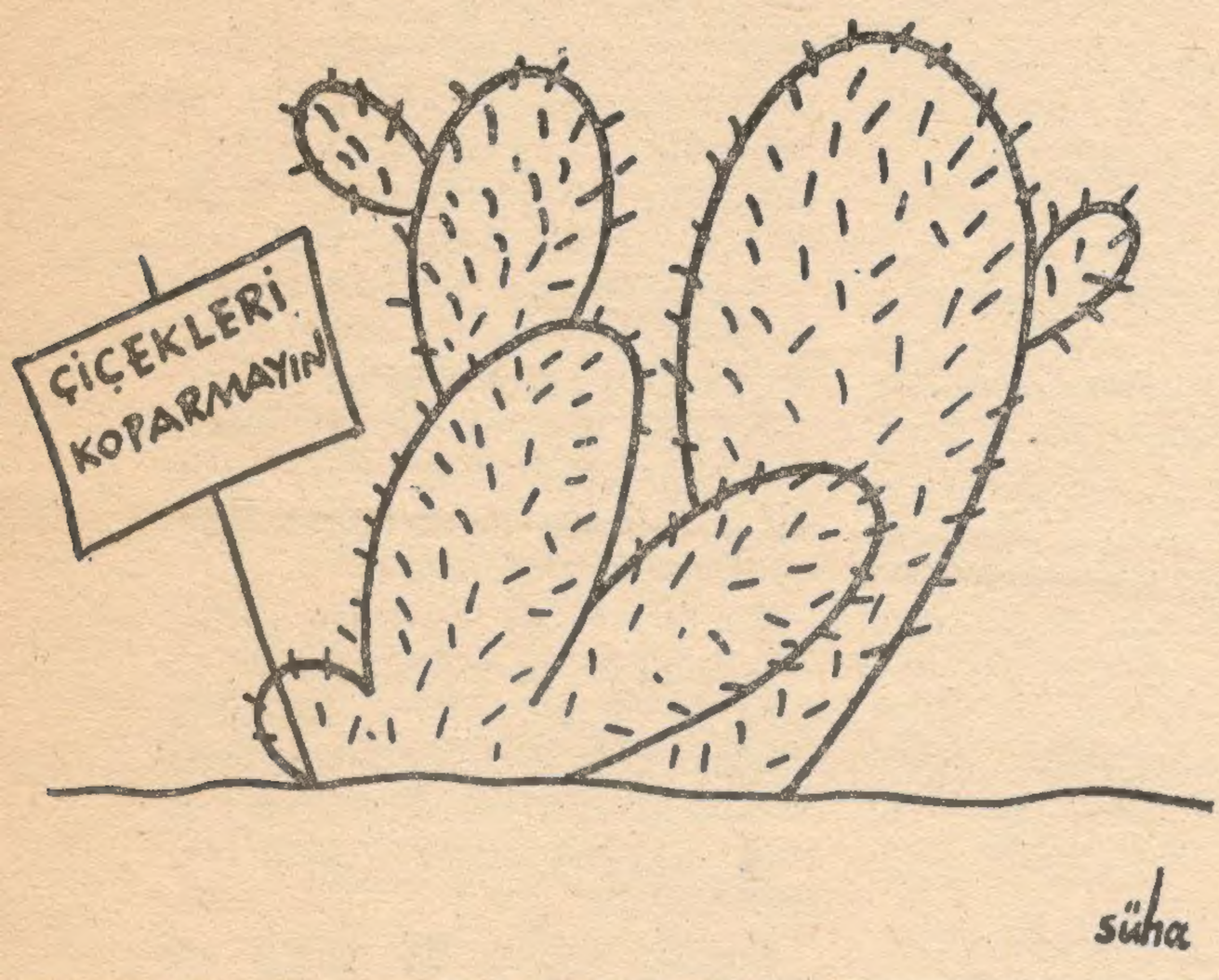

opdomus deyi gucaklayıp getürmüş.. Bir de sen bak şuna.

Öğretmen boynunu büküp güldü:

— Olur, dedi. Neyin ne olduğunu ben de şaşırdım. Rapidus yazar, facilus yazar, apartus yazar, kazıkus yazar. Bak ki bir de aptalus çıkarmışlar. Ama yine de bizlere optimus diye yuttururlar. Şunlara bak! Bunlar da lâstik ha? Yine bunların üzerinde gislavat yazıyor. Bunların bir de cırlavuk mu, cızlavıt mı ne yazanı var ki, görme gayrı! Yâni çırlavuk demek, cırıl cırıl yırtılır demektir. Cızlavıt ta, satan adam parayı, alıp, cızlamı çekerken, parayı verenin de yüreği cızzz edecek demektir. İyi iyi, hayırlı olsun.

UZMAN

- Müşavirlik
- Muhasebe
- S.S.K. İşlemleri
- Bağ - Kur İşlemleri
- Sigorta
- Emlak

Hasan ve Ercan Ertürk
YIBA Çarşısı Kat : 3
No: 372 Ulus/ANKARA
Tel : 12 59 32

SIFIR'A ABONE OLUNUZ.
Yıllık Abone 500 TL.
Posta Çek No : 141755

yaba
Genç Kuşağın Yazın Dergisi

28 - 29 Birleşik Sayıları
Çıktı. 100 TL.
Abone : 500 TL.
P.K. 404 Ulus-ANKARA

Ahmet Önel

bomerang

ÖYKÜ

«Reklamcılık nasıl gidiyor?»

«İyi gidiyor. İyi gidiyor ve geliyor..»

İhsan'la yolda karşılaştım. Kısaca özetlediğine bakılacak olursa işleri açılıyor. Tatsız bir durum olsaydı saatlerce dertlenirdi artık. Ayrıca beni devreden çıkardıktan sonra işlerinde bir açılma olması son derece doğal.

«İyi gitmeyi anladım da, gelmesi ne demek bunun?»

Üşenmedi onu da anlatır. Ortağının yeni üstlenilen bir taşra gazozuyla ilgili reklam kampanyasındaki parlak buluşuymuş bomerang.

«Adamlar ikiyüz elli kapak biriktirene bir bomerang armağan edileceği fikrine bayıldılar..»

«İyi ama bomerangı nerden bulacaksınız?»

Bulmayacaklarmış. İhsan'ın ortağı daha öncelerde bomerang imal etmişmiş meğerse. Ancak yurtdışından getiıttiği kalıplara dökülen plastikler pek de olumlu sonuç vermemişmiş bu güne kadar. Yani adı geçen nesneler atılmasına atılıyormuş da geri gelmiyormuş.

«Zor iş..» diyorum.. «İnce hesap işi olmalı..»

O kadar da çok uğraşmış ki... Bir ara adam tam gün mesaisini kırlık yerlere gidip son döktüğü bomerang müsveddelerini havalara fırlatmaya ayırmışmış. Ancak her bir yeni imalat başını alıp gittikçe başarı arzusuyla birlik gücü de tükenmiş adamcağızın.

«Peki sonuç?..» diyorum. Öyle ya, gazozculara önerdiklerine göre. Pek olumlu bir cevap veremiyor İhsan. Ortak son fırlattıklarının bir ucuna ip bağlamasa sonuç yine tatsızmış ya... Eh, bu da birşey tabi. Fırlatılan nesne havadan değilse bile yerde sürüne sürüne geri dönüyormuş sonuçta.

«Ya gazozcular ne diyor bu işe?..»

«Okey dediklerini söylemiştim.»

«Nasıl-.. İplisine de mi »

«Hayır. Orijinal bomeranglar dağıtacağımız kanısındalar. Doğrusu şimdiye kadar hiç keyiflerini kaçırmak istemedik. İşin kötüsü yarın gazozcularla birlikte kıra gidiyoruz..»

«Pikniğe mi?..»

«Yok canım. Bomerangları onlara göstermemiz gerek..»

«Nasıl olacak bu iş?..»

Bilmem, gibilerden dudağını büküyor İhsan. Gerçekten zor bir durum. Adamların, fırlatınca geri dönmeyen inatçı bir bomeranga fit olacaklarını hiç sanmam. Bu da ajans için oldukça kötü bir puan tabi.

Olayın sonucunu öğrenmek için ertesi gün telefon ediyorum.

«Selam..» diyorum. «Nasıl oldu şu bomerang işi ..»

«Halloldu..» diye neşeyle cevaplıyor İhsan.

Ya.. Gerçek bomeranglar mı kullandınız yoksa?»

«Hayır ama gerçek açıkgözler kullanmak bu iş için yetti..»

Kısaca özetliyor. Ortağı gidilecek mahallin çevresine daha önceden küçük çocuklar yerleştirmiş meğerse. Bütün olay da bu kadarmış işte.. Çocukların bulunduğu yöne doğru savrulan bomeranglar havada bir güzel süzüldükten sonra keyifli bir biçimde geri dönüyor ve seferlerini tamamlıyorlarmış. İhsan, gazozcuların bomerangları «harika..» diye nitelediklerini de belirtiyor. Ancak zaman ilerledikçe, ciddi bir deneysel toplantı olan uygulamanın neşeli bir eğlentiye dönüştüğünü hemen ekliyor İhsan. Koca gazoz fabrikasının yöneticileri ceketleri savurdukları gibi bu yeni oyuncağın keyfini çıkarmaya kalkışmışlar bir güzel. Tabi bu hiç hesapta yokmuş. Neyse ki cingöz oğ-

lanlar işi iyi idare etmişler. Üstlerine gelen plastik gardrop askısından farksız yerli bomerangları biçimine getirip güzelce gerisin geriye yollamayı becermişler. Yalnız bu karışıklıkta ufak tefek aksilikler de olmuş tabi. Örneğin kırmızı bir tane gönderen muhasebe müdürünün bomerangı mavi olarak dönmemiş mi... «Evet...» demiş bizimkinin ortağı. «Bizim yerlilerin marifeti yabancılarınkinden fazla..» Bu arada, bomeranglardan biri çevredeki köylülerden birinin başına gitmiş olmalı ki, adam sinirlenip geriye bomerang yerine, ordan eline geçen bir mısır koçanını atmasıyla gösterinin en marifetli bölümü de yüzakıyla tamamlanmış. Bu olağanüstü niteliklere sahip bomerangların ortalığı kırıp geçireceğine elbirliği ile karar verilmiş.

«Harika bir kampanya olacak..» diyorum. «Gazozlar ne zaman piyasaya çıkıyor?..»

«Ne o?.. Yoksa sen de mi heveslendin?..» diyor İhsan.

«Niçin olmasın?.. »diyorum. «Ben yerli üretimden yanayım. Ayrıca, geriye dönme konusunda inadı olan bir nesneyi kaldırıp atmanın ne keyfi olabilir ki?.»

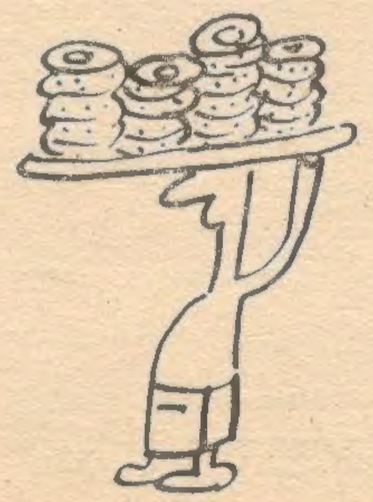

Bey Tudal

Öykü

ALLAH RAHMET EYLESİN

MEHMET SEMİH

Bu yazı bir öykü değildir; benim başımdan geçen, unutamayacağım anılardan biridir. Günün birinde sizin başınızdan da böyle bir olay geçebilir. Benim başımdan geçen bu olay bir rastlantıydı, anımsadıkça hâlâ gülerim.

O günkü gazeteleri karıştırırken, iş arayanlar, reklamlar, ölüm ilanlarının bulunduğu sayfada şöyle bir ilan gözüme ilişti :

«Dairemiz, mesai arkadaşlarımızdan Hüsnü Yalnız'ı perşembe gecesi evine dönerken, vuku bulan kazada kaybettik. Cenazesi, cuma günü kaldırılacaktır. Merhuma, Tanrı'dan rahmet, ailesine yakınlarına sabırlar dileriz.»

Kendi kendime:

«Olamaz», dedim, «ben yaşıyorum.» derken... «Yahu sen borçlusun, ölmeğin ama, bak bu ölüm ilanı seni kurtaracak. Biraz sabret.»

Şimdi sevineyim mi, üzüleyim mi? Bir insanın yaşarken ölmesi, beni kahredecekti. Niçin bir ölü olarak yaşayayım?

O günkü gazetelerin hepsinde benim ölüm ilanım var!.. Yoksa bilinmedik kişiler, bana oyun mu oynuyordu? Komplo muydu Daire arkadaşlarımın, gazetelere verdikleri iri-li ufaklı ilanlara bakıyorum. Beni rahmetle anıyorlar, ölümümü üzüntüyle duyuruyorlardı. İlanları kesip masanın üzeıne dizdim.

«Pek kıymetli, vefalı dost Hüsnü Yalnız'ı yitirdik. Ailesine ve yakınlarına baş sağlığı dileriz.»

İyice şaşırıyordum. Çünkü, başıma ilk kez böyle bir şey geliyordu. Ben ise, yaşıyordum. Yarın öbür gün daireye gidince, kimbilir arkadaşlarım beni nasıl karşılayacaklar? Benim, ben olduğuma inanabilecekler mi acaba? Hiç sanmıyorum. Beni görünce :

« A ah!.. Hüsnü'ye ne kadar çok benziyor.»

«İnsan insana benzer...» diyecekler.

İlanları okurken, birinin üzerinde durmam gerekiyor. Bu ilanda, benim doğum yerim yanlış yazılmıştı. Ailemiz, soyumuz sopumuz, hepsi... Fakat kim bilecek? Ailemi kim tanıyor? Hakkımda yanlış bilgi vermiş olabilirler. Ama, bu ilanı onların vermediği belli. Bunu biliyorum. Bu ilanı da görmelerini istemiyorum. O gazete ellerine geçmiş olmamalı. Keşke o ilanı görmeseler.

Onuncu ölüm ilanı, çerçeve içinde, büyük harflerle yazılıydı:

«Genç yaşta Hakkın rahmetine kavuşan mesai ve daire arkadaşımız Hüseyin Yalnız'ın acısını paylaşıyoruz. Ailesine, biz daire arkadaşları sabırlar dileriz.»

Giderek daha da şaşıyordum. Beni nüfus kütüğünden düşecekler. Sonra gerçek kimliğimi nasıl ispatlayacağım? Bir resmi dairede çalışıyorum.

Günlerden pazar, ertesi gün daireye gideceğim. Gideceğim fakat yine beni o kişiler yakalıyacaklar. Bu olay böyle kapansa, kimse benim yolumu kesmese.

Bu konuda biraz deneyimim var. Deneyimlerim sayesinde iki yakamı bir araya getireceğim. Kapı çalınıyor, açmıyorum. Evdekilere, gazetede ilanın çıktığı gün;

«Evden birkaç günlüğüne uzaklaşın,» dedim.

«Peki,» deyip gittiler.

Evde yalnızım, kimse yok. Başka bir kimliğe kavuşuncaya dek, bu böyle sürecekti.

Ölümümün kırkıncı günüydü. Yine benim için, gazetelerde ilanlar vardı. Mevlid-i Şerif ilanları... Mevlid-i Şerif ilanlarının birinde:

«Ailemizin büyüğü, değerli ve yüce varlığımız Hüsnü Yalnız Bey'in ölümünün kırkıncı gününe rastlayan perşembe günü (yarın) Şişli Camii'nde öğle namazını müteakiben, Duahan Hacı Hafız Nuri Sesli, Hacı Hafız Selim Dürer ve Hafız Zeki Aziziyeli'nin iştiraklarıyla, merhumun ruhuna Kur'an-ı Kerim, Mevlid-i Şerif, Hatim duası okutulacaktır. Tüm akraba ve yakınlarımıza duyururuz.»

Gezetenin birini elime alıyorum, diğerini bırakıyorum. Hepsinde, «Mevlid» ilanları...

O gece televizyonda, radyoda genel bir arama yapılacağının bildiren iki bildiri yayımlandı. Sokağa çıkma yasağı konuldu. Durum böyle olunca, benim ölümümün kırkıncı günü mevlidi de okunamayacaktı.

Ertesi gün, televizyonda ve radyoda okunan bildiri uygulandı. Kimse dışarı çıkamadı. Tabi, benim ruhuma ithafen okunacak mevlid de okunamadı.

Aradan aylar geçti. Zaten beni unutan, şimdiye dek çoktan unutmuştur. Bir insan öldü mü, arkasından birkaç gün ağlanır, sonra uslardan silinir. Eh, arada anısanınca:

«Allah rahmet eylesin, iyi adamdı» denilir.

Siz olsanız, ne derdiniz? Törelerimizce, bizde ölüler daima iyilikleriyle anılırlar, bir ölmüşün arkasından:

«Allah belasını versin, ne kötü adamdı.» denildiğini duydunuz mu

Bir gece evden çıktım, bilinmedik, tanınmadık bir yere gitmeye karar verdim. Evde yiyecek kalmadı. Evet, gecenin bir zamanı... Elimde valiz...

Nereye? Kime gideceğimi bilmiyorum.

Cebimdeki son parayla, Topkapı'dan otobüse bindim. O, gideceğim yerde ne bir arkadaşım, ne bir yakınım, akrabam var. Eğer otobüs yolda çevrilmez, kimliklerimiz sorulmazsa, sorulsa da, bir ölünün kimliğini taşıdığımı kimse anlayamayacaktı.

Topkapı'dan bindiğim otobüs, İzmir'e geldi. İzmir'e ilk gelişim. Burada kimseyi tanımıyorum, kime gidip derdimi anlatacağım? Kim bana yardım edecek? Düşün de düşün... Neredeyse sabah olacak, oradaki kahvelerden birine girdim. Cebimde beş lira kalmıştı, onunla da çay içtim. Gün ağrınca Konak vapur iskelesine gidip, zamanımı orada geçirdim. Fakat nankör zaman, geçmek bilmiyor. Ben ise, zamanı zorluyorum. Ve yalvarıyorum... Dalgın dalgın gezinirken, biri bana seslendi :

— Heeey Hüsnü!..

Umursamadım. Koskoca Türkiye'de sadece Hüsnü ben miyim? O ses ikinci kez :

— Ulan Hüsnü, dedi.

Bana, «ulan» denildiğine göre, eski arkadaşlarımdan, samimi olduğum daire memurlarından biri olabilir. Döndüm. Uzun boylu, esmer bir adam. Bana bakıyor. Tanıyamadım. Bakışıyoruz. Benim adım Hüsnü ama, hangi Hüsnü? Tanıyamadığım adam:

— Ben, ben... Ben yahu...

Hay aksilik. Ben, kimliğimi ne denli gizlemeye gayret ettiysem, o benim kim olduğumu, memur ve aynı dairede bilmem hangi zamanda beraber çalıştığımızı söylüyor. Tedirgindim.

— Bir benzerlik, dedim, ben sizi çıkaramadım.

Galiba kızdı.

— Nası olur? dedi. Düşün bakalım.

Bu adamı başımdan savmak için, neler düşünmüyordum ki... Bu kez koluma girdi:

— Biz Karşıyaka'dayız, yürü oraya gidelim.

— Nasıl olur yahu Ben seni tanımıyorum, dedim.

Bu adamın elinden çekeceğim varmış demek. Kaçıp kurtulamıyorum.

— Senin esprilerini biliriz, hadi hadi...

Ne diyeyim, bu adamcağıza ne söyleyeyim? Dairedeki eski borçlulardan, alacaklılardan olabilir.

— Başka zaman görüşürüz, dedim.

Böylece onu başımdan savdım. Birbirimizden ayrılırken, elimi sıktı:

— Mutlaka beklerim, gel, dedi.

O, vapura gitti. Ben iskeleden dışarı çıkarken, dualar ediyordum, «ya sabır» çekiyordum.

Bu adam, bu adam?.. Neden sonra bu adamın kim olduğunu anımsayabildim. Bizim daireden sürgüne gönderilen Samim Bey... Tesadüfe bakınız, nereden nereye...

Bende para kalmadı. Son beş liramla çay içmiştim. Parasızlığın üzüncünü, yokluğun ne demek olduğunu şimdi daha iyi anlıyordum. Samim Bey'e nasıl gidip özür dilemeli? Ayrılırken adresini vermişti. Tapu dairesinden, Nüfus memurluğuna atanmış.

Ben, Konak'tan Karşıyaka'ya kadar nasıl yürüdüm? Konak neresi, Karşıyaka neresi? Elimdeki adrese bakıyorum, sokakları, caddeleri geçiyorum, o adresi bulamıyorum... Cadde ve sokakların çoğu burda numaralı. Ben, «iki yüz yirmi ikinci sokak, numara seksen yedi» yi arıyorum. Sora sora o sokağı buldum. Buldum ama, bende yürüyecek hal kalmadı. Merdivenleri çıktım, zili çaldım. Samim Bey kapıyı açtı.

— Hey gidi Samim, dedim. Konak vapur iskelesinde beni görmemezlikten gelecektin, ben seni iyi tanırım, huyundur. Sonra da koluma girdin. Ayıp be birader.

— Yok canım, dedi, yanılıyorsun.

— Verdiğin adres yanlış, sokak sokak dolaştım, ancak, «nüfus memuru» deyince evini bulabildim. Yoksa evini bulamayacaktım.

—...???

Ondan daha baskın çıkmak için, bağırıyordum:

— Borcum mu var Söyleee... Söyleee...

— Hayır, dedi. Ne borcu?

İçeri girdik. İzmir'e niçin geldizimi sordu. Sonra:

— Vapur iskelesinde kimi bekliyordun? dedi.

— Sorma... Kimliğimi çaldırdım, soyuldum. Karakola gideceğim zaman seninle karşılaştım.

Güldü. Anlamlı anlamlı yüzüme bakıyordu.

— Her şeyin bir kolayı vardır. Bizler ne güne duruyoruz?

Bu olayın sonucunu bekliyordum, acaba nasıl bitecek?..

Arkadaşımın dairede olması gerekirken, evde. «Niçin daireye gitmedin?» diyemedim, ama:

— İzmir'e ne zaman geldiniz? diye sordum.

— Daha yeni geldik, dedi. Yeni yeni yerleşiyoruz. Baksana...

Evin içindeki eşyalar darmadağınıktı. Yeni geldikleri belliydi. Samim Bey'in birçok yere sürüldüğünü biliyordum ,en son sürgünlüğü İzmir'di.

— Ya senin ne işin var İzmir'de?

— Bir iş için geldim. Miras meselesi... Bakalım halledebilecek miyim

— Ah, ah, ahhh!.. dedi. Bizim başımızda da aynı dert, bir türlü halledemedik.

İzmir'e nereden, hangı daireden geldiğini, sürgünlüğünü, «Afyon, Ankara, Kars, İçel...» diyerek, olayları ikinci kez yineledi. Çok çekmiş. Yüzü iyice çökmüş, gözlerinin feri kaçmıştı.

— Üç gündür görevdeyim, daha yeni başladım. Bakalım daha nerelere sürecekler? Yaa, işte böyle, durum bu...

— Hepsi geçer, düzelir, dedim. Görüştüğümüz iyi oldu.

Konuşuyorduk. Bir ara:

— Senin şu işini halledelim, dedi. Kimliksiz dolaşmak yasak. Ne olur, ne olmaz.

— Biliyorum, dedim, eksik olma.

Nüfus memurluğuna gittik. Her bir işim halloldu. Bana bu defa, İstanbul'da doğmayıp, İzmir'de doğmuşum gibi bir kimlik çıkarttılar. Bir ölünün kimliğini. Daha önceleri düşündüğüm, kendime uygun bir soyadı, evet, o ölünün soyadı, «Bahtsız» dı. Hüsnü Bahtsız. Üstelik adamın adı da Hüsnü. Bu isim ve soyadı, ancak benim gibi bir insana lâyıktı. Çünkü, bu olaylar, «Yalnız» bir adamdan çok. «Bahtsız» bir insanın başına gelebilirdi.

İzmir'de o arkadaşımın yanında kalıyordum. Sabahları benim, sözde miras davasını halletmeye gidiyor, akşamları dönüyordum. Tam üç ayımı İzmir'de geçirdim. Bundan sonra, İstanbul'a dönmemde bir sakınca yoktu. Bu vefalı arkadaşım sayesinde, bahtsız bir insanın, «Bahtsız» soyadını kimliğimde ömür boyu acı bir anı olarak saklayacaktım. O, kimliğine büründüğüm adam, acaba benim kadar bahtsız mıyıd?

O iyilik sever arkadaşım, beni İstanbu'a yolcu ederken:

— Dairedekilerin hepsine selam söyle, dedi.

— Sen hiç merak etme, dedim, söylerim.

İkimizinde gözleri yaşardı. Ölmüş olan, hayır, aslında ölmemiş olan bir ölüydüm. Üç ay sonra İstanbul'a başka bir kimlikle dönüyordum.

Aradan bir yıl geçti. Şimdi o borçlular, alacaklılar yok mu, elimden çekecekleri var. Karşılarına dikilip:

«Heeey!.. Sizler benim yolumu kesip, «borçlarını ne zaman ödeyeceksin » diye üzerime çullanan sizler değil misiniz?» diyecektim.

İlkin bakkalın karşısına dikildim:

— Merhaba Mustafa Efendi.

— Merhaba beyim.

— Aç bakalım şu bizim borç defterini.

— Biz veresiyeyi bıraktık, bir yanlışlık olmalı. Kimseden alacağım yok.

Oh ne alâ...

Kasaba gittim:

— Borçlarımı ödemek istiyorum, dedim.

Kasap elindeki satırı bıraktı:

— Hangi borç bu? Hatırlayamadım.

— Borç, borç... Kendi borçlarım.

— Bana kimsenin borcu filan yok.

Oradan manava... Manava kendimi tanıttım. Borçlarımı ödeyeceğimi söyleyince:

— Kusura bakmayın bey, birden çıkaramadım. Zaten kimseye veresiye mal vermiyoruz.

— Sen beni tanıyamadın, bak, ben sana kendimi tanıtayım. Hani şu Hüsnü... Memur Hüsnü...

Manav kıvranıyordu:

— Valahi bey... Şey, şey...

Hiçbiri beni anımsayamıyor, ya da öldükten sonra dirildiğimden korkuyorlardı. Kahveciye de bir hayli borcum vardı, ona:

— Hüsnü Bey buraya uğruyor mu? diye sordum.

Kahveci, aptal aptal yüzüme baktı:

— Hangi Hüsnü Bey? dedi...

— Hangi Hüsnü Bey olacak? Memur Hüsnü Bey, dedim.

— Bilmiyorum, bizm kahveye gelmez, eskiden Hüsnü Bey diye biri vardı, o da ölmüş. Allah rahmet eylesin.

Bizim pimpirik ev sahibinin kapısını çaldım.

— Burada Hüsnü Bey vardı, karşı dairede oturuyordu, nerede acaba

— Ah!.. dedi, Allah gecinden versin, zavallı adam kahıra dayanamayıp genç yaşta öldü.

— Tanrı geride kalanlara sabır versin.

— Amin...

Bizim daireye gittim, ben, sanki o ben değilmişim gibi kendimi sordum. Beni müdüre gönderdiler.

Müdür :

— Nur içinde yatsın, sizlere ömür, dedi. Ne iyi insandı.

Eğer o ilan, ölüm ilanı, isim benzerliği olmasaydı, belki şimdi mahkeme kapılarında sürünüyordum: Ev sahibi evinden çıkartacaktı. Diğer borçularsa yakama yapışıp, alacaklarını isteyeceklerdı.

«Yuh be, üç ay oldu, hâlâ borçlarını ödemeyecek misin?»

«Efendi sana iyilik ettik, veresiye verdik, nerede bizim paralar?..»

«Ulan bundan sonra nah alırsın!.. Sana veresiye verenin... Seni kollayanın ta yedi ceddini...»

Düşünmenin sonu yok... Bir memur aylık alır, aldığı aylık ev kirasını ve benzeri giderlerini karşılamıyorsa, hele benim gibi, borçluları günde iki kez evine gelip, kapısını aşındırıyorlarsa, o memur evden dışarı çıkamaz. Her şeyimi, yineliyorum, o ölüm ilanına borçluyum.

Tövbeler olsun, bundan sonra kimsenden borç, veresiye, taksitle mal almayacağım. Kimse kapıma gelp, huzurumuzu bozmasın.

Aradan iki yıl daha geçmişti. Yılların ne çabuk geçtiğine ben bile inanamıyordum. Aklıma geldikçe:

«Şu borçlarımı ödeyeyim.» diyorum.

Yine borçluları birer birer dolaşıp, esnaflara dedim ki:

— Açın şu defterleri!..

— Yoo, dediler...

Kendimi onlara inandıramıyordum. Onlardan kaçtığımı, parasız olduğumu, hiçbir umarımın olmadığını söyledim. İnanmadılar.

Kasap :

— Yok, yok, dedi. Hüsnü Bey öldü, cenazesine bile gittik.

Bakkal, dinine bağlı, namazında niyazında bir adamdı:

— Şurada birkaç kuruş borcum var, onları ödemek istiyorum, ben borcumun ne kadar olduğunu unuttum, çıkart şu hesapları.

— Bana kimsenin borcu yok. Veresiye vermiyorum, dedi. Sevabına veririm, veresiye vermem.

Siz benim yerimde olsaydınız, bunca iyiliğin altında kalmamak için ne derdiniz Ben tümüne, her bir esnafa hayır duaları edip:

«Allah sizlerden razı olsun,» dedim.

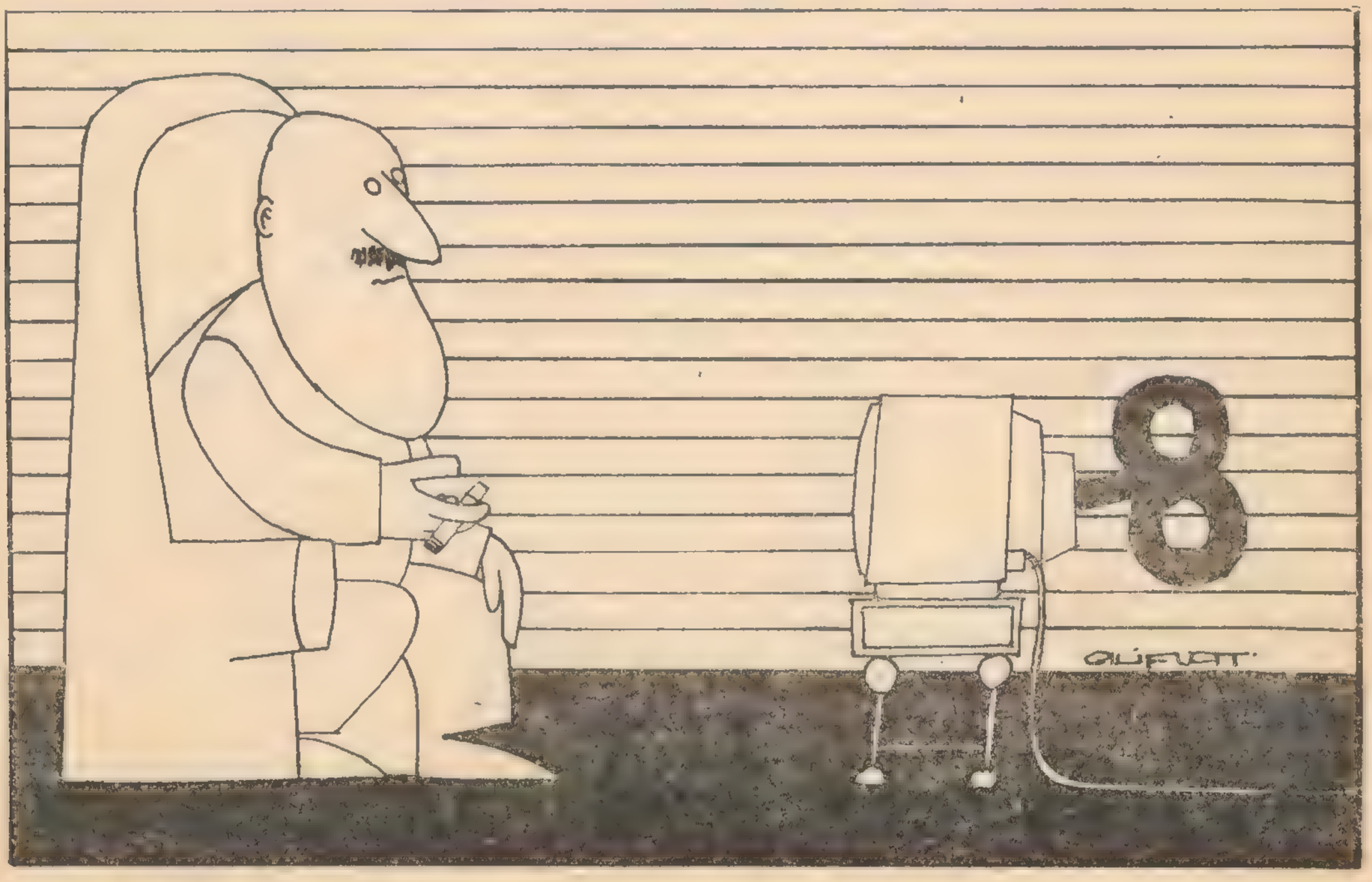

Ben küçük bir Orta Anadolu kentinde, fabrika yapan bir ortaklığın şantiye yöneticisiyim. Bir yandan pancar girecek, öbür yandan çuvallanmış, kutulanmış şeker çıkacak.

Şantiyedeki masamda önemsediğim belgeleri bir araya getirmek için tel zımbam, klasörde saklamak için delikli zımbam süresiz dursun istiyorum, bir türlü olmuyor. Görünmeyen bir el toparlayıveriyor benim gereksindiğim araçları. Çevremde anlaşılan bunların derlemcisi var.

Kahve yokluğunda Ankara'dan bir kavanoz kahve getirmiştim. İşten dönerken çekmecelerimi kilitlemeyi unutmuşum, görünmeyen eller sabaha bir pişirimlik kahve bırakmışlar bana. Görünmeyen elleri görmeyen gündüz ve gece bekçilerinin kulaklarını çektim ilk, sonra da bundan böyle çekmecelerimi ve odamı kilitleme kararı aldım.

O akşam kente gidişimde bulut mavisi bir tel, bir delikli zımba edindim. Mühendis arkadaşlarla kaldığımız konukevinde masanın üzerine bıraktım akşamdan paketi. Sabah erken uyandığımda ilgimi çekti paket, ambalajı açtım. Delikli zımbanın kutusunda; «Delta teşcilli marka, standart tip perfarotör» yazıyordu. İlk uyanan arkadaşa ivedilikle yanıtlamasını istiyerek sordum.

«Perfarotör nedir?»

«Perfarotör... perfarotör.. perfarotör. Üç kişi poker oynamak isterler, dördüncü aranır, aranan dördüncü kişiye perfarotör» denir dedi. Yüzünü yıkayıp döndüğünde: «Biraz önce yanlış söyledim.» Satranç oyununda karşı oyuncunun savunma hattına kadar sürülen piyon, yarışmanın o anki durumuna göre vezir, fil, kale ya da at olabiliyor. Önemli taş olabilen piyona satrançta perfarotör deniyor.» diye düzeltti. Masanın üzerindeki bulut mavisi perfaratörü elinde eviriyor çeviriyor bir yandan yineliyordu. «Perfarotör, perfarotür. perfarotör.»

İş saati gelmekteydi, geç uyanma alışkanlığındaki bir mühendis arkadaşı zora yakın biçimde uyandırdım. Günaydından önce «Perfarotör nedir?» sorusu ile karşılaştı. «Bilmeyecek ne var, bir oto yedek parçasıdır.» diye yanıtladı. «Şantiyeye gitmek üzere arabalara biniyoruz, evli bir arkadaşı evinden aldık. Perfarotörü bilemiyenler benden önce soruyorlar:

«Nedir perfarotör?»

«Aaaa bilmiyor musunuz? Bir Rus votkasının markasıdır.»

O gün herkes birbirine soruyor:

«PERFAROTÖR NEDİR?» yanıtlar çeşitli.

«Operatörün yardımcısına perfarotör denir.»

«Elle çalışan aspiratöre perfarotör derler.»

«Bir parfüm markasıdır.»

«Elektrikli diş fırçasına perfarotör denir.»

«Çamaşır tozudur.»

«Şiddetli baş ağrıları için kullanılan bir masaj aygıtıdır.»

Taşaronlarımızdan birinin kalfası vinç istemeğe gelmiş. Bir mühendis arkadaş «Bizim perfarotör sizde imiş, onu, getir verelim istediğin vinci.» diyor. Yeminin bini bir para. «Ben perfarotörü görmedim. Hacı iki gün önce türbin dairesi temellerinde kaya deliyordu onunla, O bilir.» diyor.

Bize inşaat malzemesi satan banker özentisi bir tüccar gelmişti şantiyeye, konuyu ona açtım, «Bir arkadaşımızın paraya ihtiyacı var iyi kullanılmış iki perfarotörünü satmak istiyor, alır mısınız?» Uzun uzun düşündü, «Madem sıkıntıda, paraya da ihtiyacı var helalinden ikisine otuzbin vereyim, benimki bir yardım, gene de kendi bilir» dedi.

Evli arkadaşımızın kapı komşusu, çok sevdiğimiz bir Askerlik Şubesi Başkanı var, ara sıra şehir kulübünde briç oynuyoruz. Komşusunu aramıştı. Arkadaşımıza baktırırken «Biliyorsunuz hükümet bizim fabrikanın işletmeye açılmasını yakından izliyor, iyi bir perfarotörcümüz var, askere çağırmışsınız yeni perfarotörcüyü kısa zamanda yetiştirmek zor, altı ay ertelenebilir mi bizim elemanın askerliği» dedim. «Fabrikanın işletmeye açılmasını hepimiz arzuluyoruz, gelsin dosyasına bakalım, gerekeni yaparız, hiç meraklanmayın.» dedi.

Ankara'ya bir iş konusunda telefon açmıştım. Patron yerinde yokmuş, tezelden bir perfaroör göndermesi için not bıraktım.

Aynı gün malzeme alımı için il merkezine gitmiştim, dönerken yolda trafik kontrolu var, uzun bir kuyruk oluşmuş. Trafik polisine «Bagajda iki perfaratör var, durmamız tehlikeli olur.» dedim. «Yaaa demek perfarotör var.» diye yanıtladı. Ruhsatname ve ehliyete bakmadan yol verdi. Şoför gaza basarken trafik polisi arkadaşına sesleniyordu. «Bagajda perfatör varmış, durmaları tehlikeli olur diye yol verdim.»

Şantiyeye döndüğümde patronun notunu buldum. «Hükümet perfarotör dış alımını yasaklamış, kompresörle idare edin.»

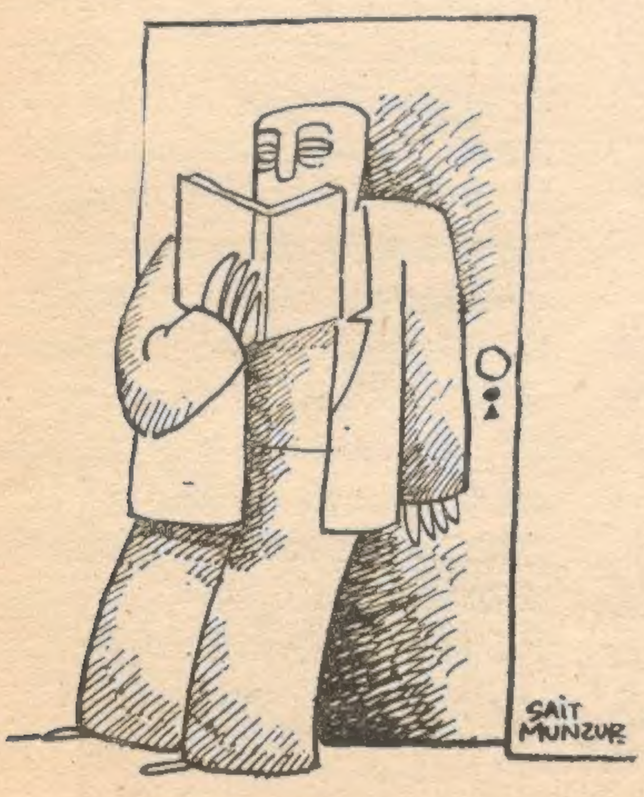

→ Yarışmalar

JAPONYA, THE YOMIURI SHIMBUN

Yarışmanın Konusu : SU
Katılma Tarihi : 31 Ekim 1982
Karikatürün çizildiği kağıt 298x420 mm.'den büyük olmayacak.
Adres : «The International Cartoon Contest» Section
The Yomiuri Shimbun 1.7.1 Otemachi Chiyoda-ku Tokyo, 100

JAPAN

AMATÖR SPOR KLÜPLERİ KONFEDERASYONU
Yarışmanın Konusu : SPOR
En son katılma tarihi : 15Kasım 1983
Boyut : 30x40 boyut şart
En fazla 3 karikatürle katılınabiliyor. Teknik serbest.
Karanfil Sok. No : 30/11 Bakanlıklar/ANKARA

ÖYKÜ

İŞTE ROMAN

savaş büke

Efendim ben de her genç gibi heveslenip bir roman döktüreyim de anlasınlar benim ne büyük bir cevher, ne bulunmaz bir yazar ve de eşsiz bir dâhi olduğumu dedim. İnatcıyımdır, dediğimi de yaparım. Yaptımda. Oturup çok yönlü bir roman yazdım. Bu roman aşkı - sevdayı irdeleyecek, sosyo - kültürel oluşumların köküne, kökenine inecek, insanların psikolojik durumlarını inceleyecekti. Üstelik içeriği ve biçimi, kapsamı ve biçimi itibariyle de klâsik romanla çağdaş roman arasında bir köprü oluşturacaktı. Eleştirmenler çılgına dönecek, okurlar şaşırıp kalacak diğer romanlar ve romancılar benimki yayınlanınca havasını alacaktı...

Ama ben yine de aşırı alçak gönüllülüğüm nedeniyle romanımı büyük bir yayınevine yüklüce bir para karşılığında satmadan önce «büyükler»ime bir göstereyim, onlara bir okutup düşüncelerini alayım dedim. Nerede şimdi böyle delikanlılar?...

Önce ağabeyime verdim... Okudu etti, bir hafta sonra geri verdi bana romanımı.. Baktım bazı satırların bazı bölümlerin altı çizilmiş...

«Ne bunlar abicim? Can alıcı bölümleri mi işaretledin?...»

«Hayır kardeşim... Sakıncalı bulduğum ve romandan kesinlikle çıkarılması gereken yerleri işaretledim. Eh ne olsa abinim, başına iş gelsin istemem... Sen beni dinle ve çıkar o çizdiğim yerleri.. Romanın özü zedelenmez; onları çıkarınca yine güzel bir roman kalır sana...»

«Peki abiciğim..»

Aldım romanı götürdüm sevgilime.. Eksik olmasın bir solukta okumuş.. Okumuş ama o da bir yığın yeri karalamış. Neymiş efendim karaladığı bölümler genç kız aşkını hafife alıyormuş, sevgiye karşı saygısızlık yapılıyormuş, kadın haklarına yeterince yer verilmiyormuş falan filân... Eh, bir roman uğruna roman gibi aşkımdan vazgeçecek değilim ya sevgilimin işaretlediği bölümleri de çıkarıp attık romandan.. Romandan bölümler atmakta neymiş, ben o kız için kendimi yedinci kattan aşağıya atarım... Roman dediğin sevgiden de üstün değil ya anasını satîim...

Allah var, benim üzerimdeki hakkı ödenmez... Çok emeği geçti bana. Roman yazıpta edebiyat öğretmenime göstermemek olur mu? Olmaz... Olur da ayıp olur yâni.. Ayıp etmek, insanları kırmak klâsik romanla çağdaş roman arasında köprü kurmak isteyen bir yazara yakışır mı; yakışık almaz... Ne yapiciiz şimdi? Hiiiç.. Götürüp romanı edebiyat öğretmenine vereceğiz bir baksın bir deneltesin diye.. Aslında edebiyatcı medebiyatcı ama hayatında bir kez olsun roman yazmamış.. Neyse yine de büyüğümdür yine de öğretmenimdir... Öğretmenine karşı saygısızlık eden kişi ne klâsik ne de çağdaş romanda başarılı olabilir. Bakınız büyük yazarlara, daha doğrusu ben henüz piyasaya çıkmadığım için büyük geçinen yazarlara, tümü saygılı olmuşlardır öğretmenlerine... Eh şimdi ben nasıl olur da saygısızlık edebilirim edebiyat öğretmenime. Ona yazdığım büyük romanı göstermek herşeyden önce benim büyüklüğümü kösterir!..

Eksik olmasın tomar tomar yazılı sınav kâğıtlarımızı okurken benim ramanıma da şöyle bir göz atmış, gözle beraber de romanın «can alıcı» birçok yerini çıkartıp atmış...

«Bak oğlum» dedi bana «Gençsin... Önünde istikbâlin (!) var.. Boşver böyle hızlı yazarlık heveslerine.. Romanında pek çok sakıncalı yerler buldum. Sana zararı dokunmasın diye çıkardım o bölümleri.. Nene gerek böyle şeyler... Bana kalırsa sen okul öğrenci, kahramanlık şiirleri filân yaz. Ama ille de roman diye tutturursan ve de bu romanı benim sildiğim yerleri çıkarıp atmadan yayınlarsan bırak kovuşturma - soruşturma falan filânı en azından okul yönetimi seni okuldan atar, öğrenimin yarıda kalır, yazık olur sana. Severim seni, böyle kötü hallere düşmeni istemem...»

«Ama hocam bu, klâsikle çağdaş arasında köprü oluşturacak bir romandı, siz köprü ayaklarını yıkmamı istiyorsunuz..»

«Bırak bu ayakları oğlum bırak bu ayakları!.. Bunlar iyi ayak değil!..» Gelenek - göreneklere olan saygım roman sevgime, yazarlık saygınlığıma üstün geldiğinden öğretmenimin sözlerini de dinleyip gerekli makaslamaları yaptım romanımda... Son şeklini pek beğendi öğretmenim.. Yalın, temiz, pürüzsüz bir roman olduğunu söyledi ve bana bu yolda başarılar dileyip sırtımı sıvazladı.. Bu roman nedeniyle de aslında ilk karnede «üç» olacak kompozisyon notumu beş'e çıkaracağını söyledi!..

Ağabey bitti, sevgili bitti, edebiyat öğretmeni bitti,(kuşkusuz bu arada o güzelim romanın dörtte üçlük bölümü de heba olup gitti... Ancak esas denetim merkezine başvurmadık henüz. Kendisinden habersiz adım atamadığım, tuvalete gidemediğim babamın denetiminden geçmemiş bir romanın doğması, roman doğarken yazarının ölmesi demektir! Bir duyarsa kendisinden izin almadan roman yayınladığımı, kemiklerimi kırar, kırar da tutkalcılara satar vallahi... Eee ne yapsın, bizde usul bu, o da babasından böyle görmüş...

«Sayın babacığım size son romanımı sunuyorum. İster, romanı okuyunuz ister benim canıma okuyunuz... Ben ve romanım emrinizdeyiz. Bir bakın, bir inceleyin, klâsikle çağdaş arasında geçiş sağlamaya çalışan oğlunuzun hünerini görünüz, beğenmezseniz beni öldürünüz...»

«Tamam tamam koy şuraya.. Boş vaktim olursa bakarım..»

Boş vaktim olursa demesi havası bizim pederin. Aslında dolu vakti yok. Emekli zaten. Onun dolu dediği vaktinin çoğu gazetelerde pehlivan tefrikalarını okumakla, şifalı otlar kitabını incelemekle, mahalle kahvesinde emekli arkadaşlarıyla domino, tavla, prafa oynamakla geçiyor.. Ama tüm bu anlamlı, yararlı ve yoğun işlerine rağmen eksik olmasın benim romanıma da şöyle bir göz gezdirmiş...

«Olmamış bu oğlum olmamış» dedi. «Böyle roman olmaz, ne heyecanlı bir güreş anlatılmış, ne emekli memur maaş göstergelerinden bahsedilmiş ne de şifalı otlar tasvir ve tarif olunmuş. Böyle boktan roman moman olmaz. Hem sonra benim anlamadığım bir yığın yeni kelime vardı, hepsini silip attım...»

«Ellerine sağlık babacığım, ne güzel olmuştur şimdi kimbilir..» «Oldu elbet oldu ya baban bir işe el atarda o iş güzel olmaz mı? Al hele de oku bakalım, ben de dinleyeyim.

Aldım roman taslağını, çizilmemiş harfleri sırasıyla yanyana getirip okudum babama.

«Zımtssşprzvaültjizzşısşt...»

Metis Yayınları:

«Karikatür Kütüphanesinin Çekirdeğini Oluşturmayı Hedefliyoruz.»

Yeni kurulan Metis Yayınları karikatür albümleri yayınlanmaya başladı. Bu konuda yayınevi yönetmeni Şahin Beysu ile yapılan söyleşiyi aşağıya alıyoruz:

1. Karikatür albümlerinin az satıldığı günümüzde bu tür bir çaba sizi ürkütmüyor mu?

Genelde yayıncılık zor bir dönemden geçiyor. Çağdaş aydına yönelik sorumlu yayıncılığın önündeki engeller bugün oldukça güçlü. Yayıncı, piyasa koşullarında bir meta üreticisi olmaktan, bir kültür bütünleyeni olmanın sorunlarına kadar uzanan farklı kapsamlarda ve düzeylerde bir çok zorlukla boğuşmak durumunda.

Karikatür yayıncılığının ülkemizde kendine özgü bazı ek olumsuzluklar taşıdığını yadsıyamayız. Ancak, yayın çevresinde yaygın bir deyiş olan «Karikatür kitapları satmaz» yargısına bütünüyle katılmak da olanaksız. Her şeyden önce, geçmişte yer alan karikatür yayıncılığının büyük bir bölümü kişisel çabalar ve amatör yöntemlerle, yetersiz tanıtım/dağıtım koşullarında gerçekleştirildi. Karikatür kitapları okura bir «tür» olarak sunulamadı. Bir «Tarih Dizisi», «Bilim Dizisi», «Çocuk Kitapları Dizisi» gibi alanlar kendilerine özgü bir tür oluşturur ve okur edinirken, karikatür kitapları birbirinden her açıdan farklı tek tek ayrık kitaplar olarak varoldu. Üstelik bu tek tük kitapların büyük bir kısmı kitapçılarda okuruyla buluşma fırsatı dahi bulamadan dağıtım engelinde takıldı. Sonuçta, bugün hemen hiç bir kitapçıda bir karikatür kitapları rafına ya da reyonuna rastlayamazsınız. Böyle bir kitap türü, sınıflaması yok denebilir. Buna eklenmesi gereken önemli bir nokta daha var. Görsel algılamanın esas olduğu karikatürde, kitapların biçim, düzenleme, baskı ve film kalitesi gibi çok önemli özelliklerine gereken önem her zaman gösterilmedi.

Şimdi sorunuza dönersek, karikatür kitaplarının az satması bugünün gözlemidir ve büyük ölçüde dünün eksiklikleri sonucu oluşmuştur. Karikatüre ilginin azımsanmayacak boyutlara ulaştığı klkemizde doğru değerlendirmeler ışığında özenli bir yayıncılık kendi başına ürkütücü olmasa gerek.

2. Yoz ve sulu karikatür furyasında, halkın karikatür anlayışında bir değişme, ilerleme olabilmesi için sizce neler yapılabilir?

Bunu bir kültür sorunu olarak almak gerekli. Yani salt «karikatür içi» bir sorun değil. Sözkonusu ettiğiniz «ileri karikatür anlayışı» bir çok çizerde zaten varolan ama kısıtlı araçlarla belirli bir kesime ulaşan bir anlayış. Oysa karikatür, kitleselleştiği ölçüde benliğine kavuşan bir sanat. Ortaya çıkışından beri kendisini yaygınlaşmak zorunda hissetmiş, karşısına geniş kitleleri almış. Sonuçta popülizme kaymayan kitlesel sunum biçimleri geliştirilmeli. İlk akla gelen, karikatürü «akademize» ederek boğmayan süreli yayın oluyor. İmza ve söyleşi günleri, gezici sergiler gibi etkinlikler de buna eklenmeli. Ayrıca karikatür takviminden postere, kartpostaldan kitap kapağına, bir çok yerde kendini daha fazla gösterebilir. Karikatür müzesi, karikatür tarihi araştırma - değerlendirmeleri, dış ülkelerin ürün ve anlayışlarıyla daha fazla tanışma olanakları da bu alandaki nitel birikime katkıda bulunacak olaylar.. Ancak bütün bunların kopmaz bir parçası olarak düşünülmesi gereken, karikatürcülerin ortak bir yapısı. Biçimi dernek, vakıf ya da kooperatif olabilir, asıl önemlisi bu yapının çağdaş karikatürün saygın, dinamik ve ortak sesi olması, karikatürün onurunu ve haklarını koruması, onu geliştirip yaygınlaştıracak girişimlere önayak olması. Bu konudaki girişimlerin sağlıklı bir sonuca ulaşması dileğindeyiz.

3. Metis Yayınları bu alanda ne yapmak istiyor?

Öncelikle, nitelikli çizgi ürünlerinin özenle hazırlanmış albümlerde *kalıcılaşmasını* amaçlıyoruz. Ulkemizde çizginin geçmişini ve bukününü seçilmiş örnekleriyle belgeleyen bir «Karikatür Kütüphanesi»nin çekirdeğini cluşturmayı hedefliyoruz. Yayıncılığı salt kitap basmaktan daha geniş düşündüğücüz için, gerçekleştirmeyi istediğimiz bazı ek düşüncelerimiz de var. Karikatür sergileri üzerinde duruyoruz. Bu alanda güçbirliği yapılabilecek her türlü olumlu çabaya da ilke olarak açığız.

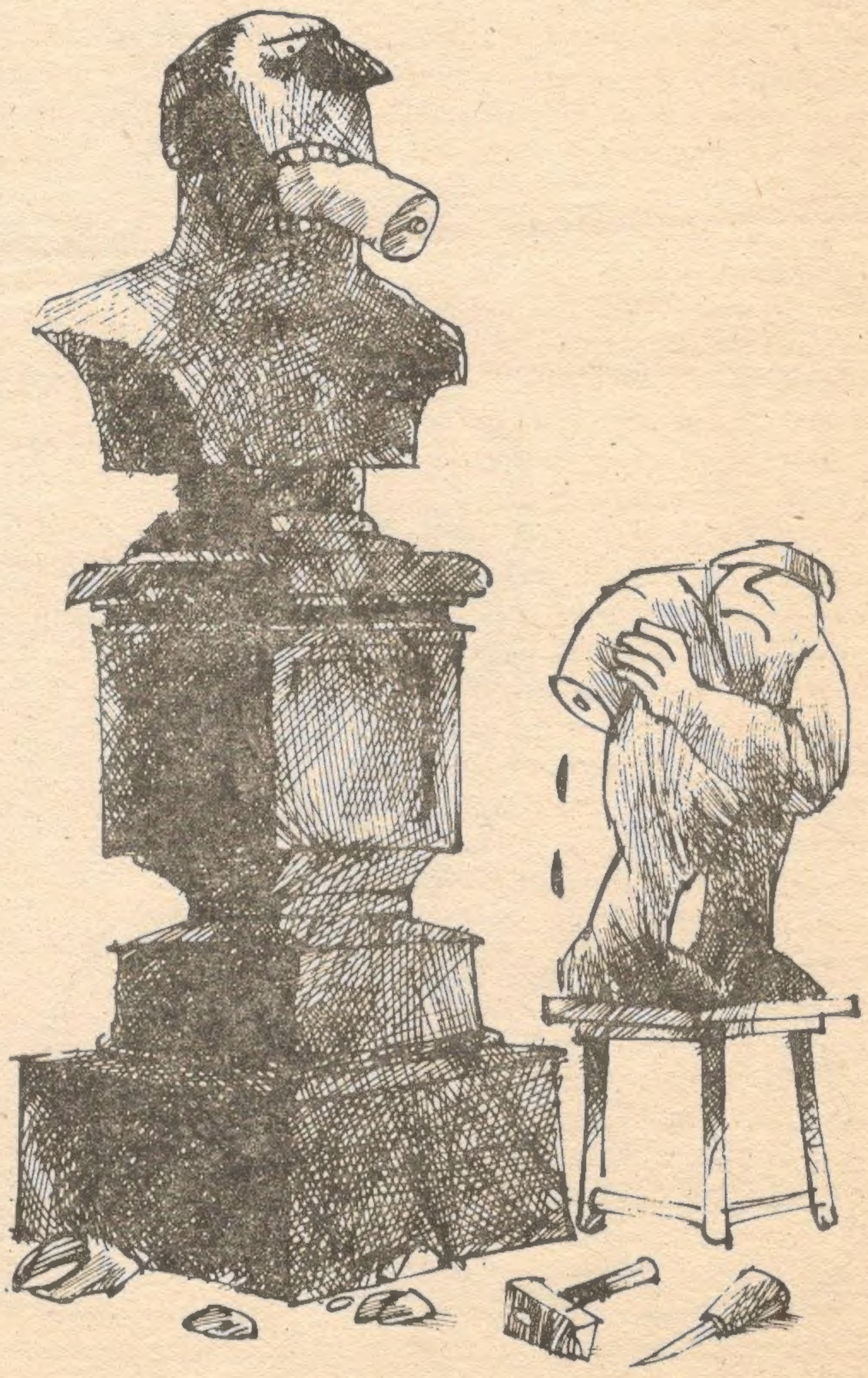

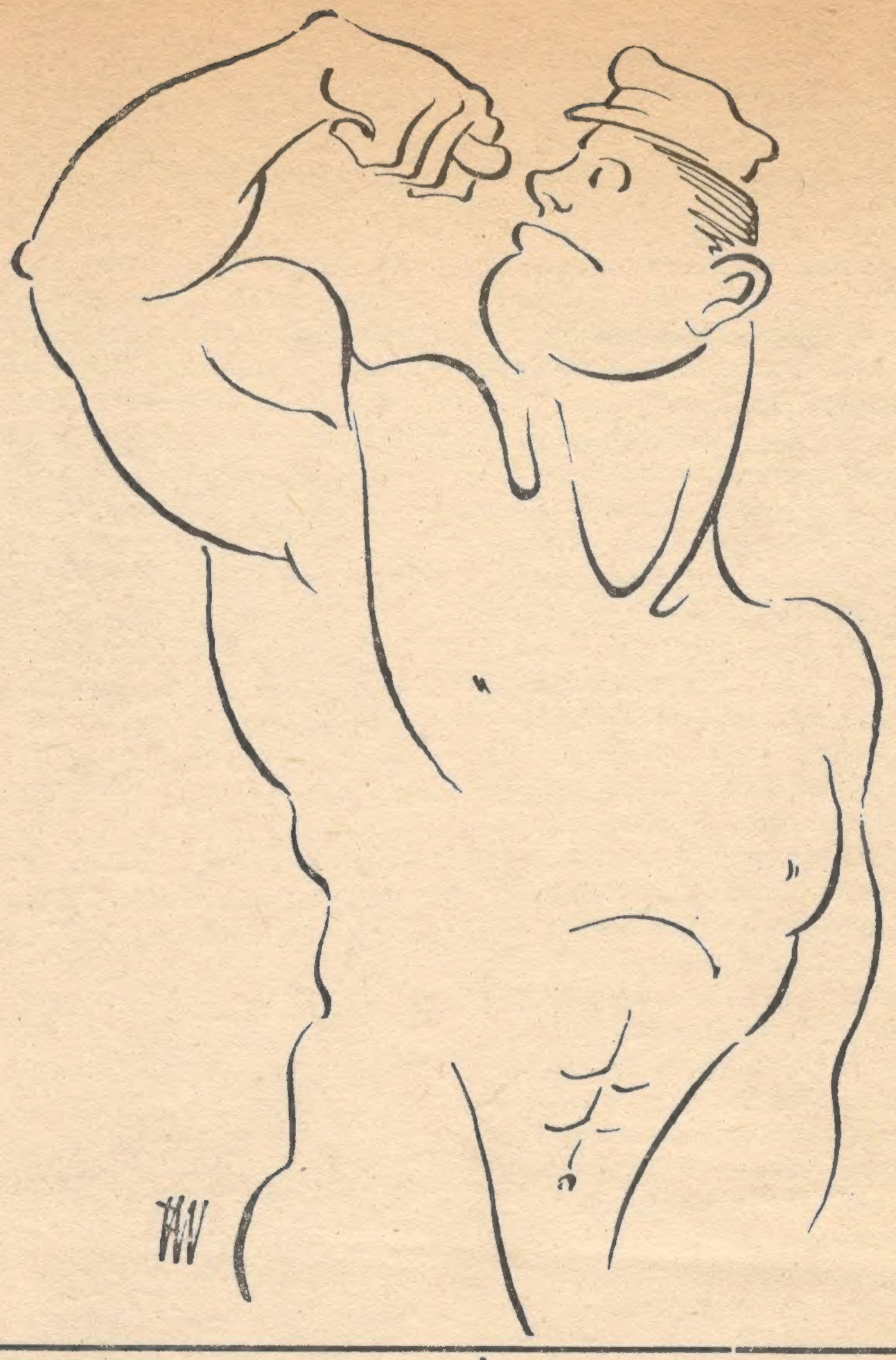

— Hitler : Yanıma ne zaman geleceksin Pinochet?.

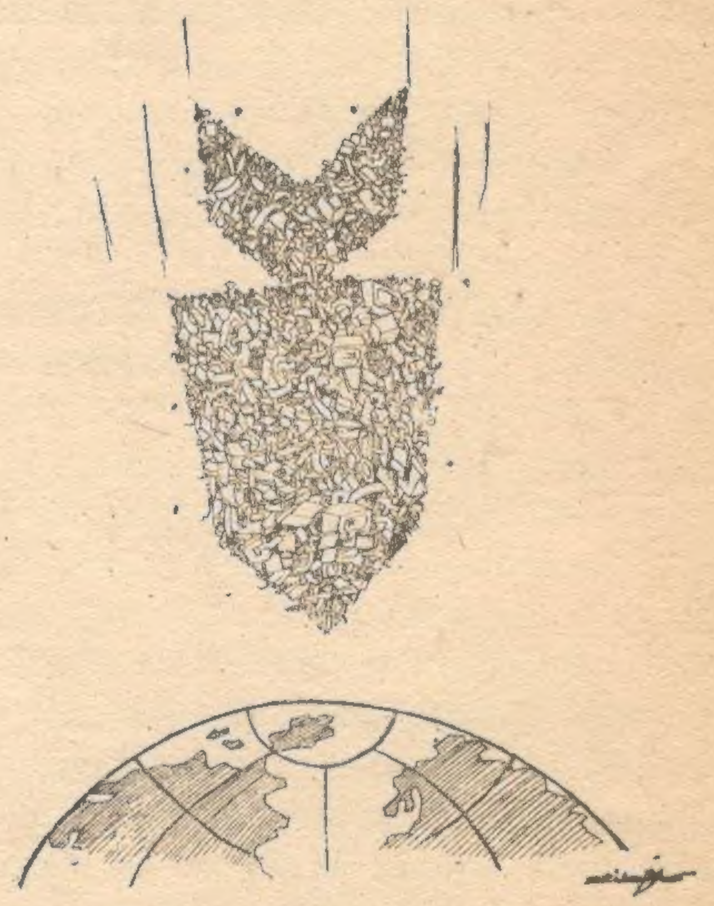

Çağ Matbaası — Tel : 24 28 49 - 11 89 56 — Ankara